

NEPRÍPUSTNOSŤ EXEKÚCIE PRÍSLUŠENSTVA VYKONATELNE JUDIKOVANEJ PEŇAŽNEJ POHĽADÁVKY

Hranicou prípustnosti ústavne konformného výkladu je aj zabezpečenie funkčnej symbiózy ústavných noriem. Ústavná konformita výkladu pojmovo nemôže znamenať súlad len s niektorými Ústavou Slovenskej republiky chránenými hodnotami, kým iné by boli narúšané.

Napadnutá zákonná norma zakotvená v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku síce dlžníka pred nadmerným nárastom príslušenstva peňažnej pohľadávky chráni, ochranný mechanizmus z nej plynúci však zasahuje do základného práva veriteľa vlastníť majetok nadmerne, pretože zakazuje nútený výkon celého príslušenstva peňažnej pohľadávky, teda aj tých jeho častí, ktoré vznikli v dôsledku neplnenia dlhu a súčasne na ich vznik plynutie času (špekulatívny nástroj v rukách veriteľa) nemalo žiaden vplyv. Napadnutá právna norma tak na základnom práve veriteľa vlastníť majetok vyvoláva negatívne právne následky, ktoré nie sú nevyhnutné na ochranu dlžníka pred veriteľským šikanovaním. Naopak, prestávajú byť zamerané len na ochranu dlžníka a stávajú sa prostriedkom represívnej intervencie do vlastníckeho práva veriteľa, ktorý si judikované právo uplatnil síce až po uplynutí určitého času od vzniku exekučného titulu, no urobiť tak mohol predovšetkým preto, lebo dlžník stále neplní, hoci povinnosť plniť už právom aprobovaná autorita potvrdila záväzným spôsobom. Veriteľ si tak nemôže nahradiť ani majetkové záťažové spôsobené protiprávnym omeškaním dlžníka, ktoré s plynúcim časom vôbec nenarastajú, a akákoľvek špekulácia veriteľa spočívajúca v účelovom vyčkávaní s podaním návrhu na začatie exekučného konania je tu teda vylúčená.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 6/2016 z 30. januára 2019)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. januára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Milana Lalíka, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika (sudca spravodajca) vo veci návrhu Okresného súdu Dunajská Streda na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 61b ods. 3 a § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení zákona č. 106/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenie § 61b ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení zákona č. 106/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov n i e j e v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Vo zvyšnej časti návrhu Okresného súdu Dunajská Streda nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 15. apríla 2016 doručený návrh Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“), zastúpeného sudcom Mgr. Michalom Novotným, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 61b ods. 3 a § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení zákona č. 106/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“), s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

2. Okresný súd v odôvodnení svojho návrhu informuje, že v exekučnej veci, predmetom ktorej je vymoženie 844,79 € s príslušenstvom, mu doručila súdna exekútorka 7. novembra 2014 žiadosť o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie. Exekučným titulom je právoplatný a vykonateľný platobný rozkaz č. k. 11 Ro 176/2009-20, ktorý sa stal vykonateľným 9. decembra 2009, a ktorým „bola povinná zaviazaná zaplatiť oprávnenému 844,79 € s príslušenstvom – presne vymedzeným úrokom z omeškania idúcim od 3. mája 2008, 1. marca 2008, 1. júna 2008, 1. apríla 2008, 28. júna 2008 a 14. augusta 2008, ako aj náhradu trov konania. Návrh na vykonanie exekúcie bol súdnej exekútorke podaný 23. októbra 2014, žiadosť o vydanie poverenia bola súdu doručená 7. novembra 2014. Z obsahu návrhu na vykonanie exekúcie, ani žiadosti o udelenie poverenia nevyplýva, že by oprávnený s povinnou uzatvorili akúkoľvek dohodu o splácaní pohľadávky v splátkach.

Súd po preskúmaní žiadosti dňa 11. novembra 2014 vydal poverenie na vymoženie istiny 844,79 €, náhrady trov konania a trov exekúcie. O zvyšnej časti nároku súd zatiaľ nerozhodol.“

3. Okresný súd uznesením č. k. 16 Er 248/2014-11 z 23. februára 2016 konanie o žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie v časti úroku z omeškania priznaného platobným rozkazom okresného súdu č. k. 11 Ro 176/2009-20 vykonateľným 9. decembra 2009 prerušil na účel ďalšieho postupu podľa čl. 144 ods. 2 ústavy.

4. Rozpor § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1 ústavy navrhovateľ odôvodňuje kolidujúcou regulačnou materiálou napadnutého ustanovenia a § 110 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Konkretizované ustanovenie Občianskeho zákonníka totiž „posilňuje nárok veriteľa priznaný právoplatným rozhodnutím a dáva mu istotu, že počas 10 rokov sa jeho nárok neoslabí. Tieto účinky sa týkajú celého nároku v tom rozsahu, v akom bol priznaný rozhodnutím, teda aj nároku na príslušenstvo (úroky, úroky z omeškania a náklady, § 121 ods. 3 Obč. zák.).

Zároveň však ustanovenie § 61b ods. 3 Ex. por. zakazuje po troch rokoch od vykonateľnosti exekučného titulu (teda v podstate po troch rokoch od plynutia lehoty na plnenie) vykonať exekúciu na vymoženie príslušenstva, a to napriek tomu, že takýto nárok je posilnený účinkami § 110 ods. 1 Obč. zák. Veriteľ, ktorému bol jeho nárok priznaný právoplatným rozhodnutím a ktorý sa tak spolieha na uvedené účinky, je normami exekučného práva zbavený možnosti reálne tieto posilnené účinky využiť... zákonodarca nijako (ani nepriamo) nenaznačil, že by po

troch rokoch rozhodnutie malo strácať svoje účinky z § 110 Obč. zák. Priemerný adresát právnej normy tak z § 110 Obč. zák., ani celého komplexu noriem upravujúcich premlčanie nárokov,... nedokáže logicky predvídať, prečo by sa nemal spoliehať na 10ročnú premlčaciu dobu upravenú v § 110 ods. 1 Obč. zák. Ak však (v dôvere v tieto právne účinky svojho exekučného titulu) navrhne vykonanie exekúcie po uplynutí len troch rokov a jedného dňa od vykonateľnosti, príslušenstvo už nevymôže... takáto právna úprava zakladá vzájomný nesúlad medzi dvoma normami do tej miery, že oslabuje reálnu uplatniteľnosť a regulačnú účinnosť právnych noriem a taktiež právnu istotu ako atribút právneho štátu. Tieto normy nie sú vnútorne zladené, obe sa navzájom vyvracajú v dôsledku vzájomných rozporov medzi nimi. Táto vzájomná vnútorná rozpornosť (nesúladnosť) spôsobuje okrem iného logickú a systémovú nezlučiteľnosť, neefektívnosť a v konečnom dôsledku i právnu nesplniteľnosť. Z týchto dôvodov je ustanovenie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku samostatne v nesúlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy SR.“.

5. Nesúlad § 243c ods. 1 Exekučného poriadku v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ s čl. 1 ods. 1 ústavy navrhovateľ vidí v nedovolenom retroaktívnom pôsobení predmetnej intertemporálnej právnej normy. Zdôrazňuje, že „toto ustanovenie nariaďuje použitie novelizovaného § 61b ods. 3 Ex. por. v konaniach začatých po 31. máji 2014. Obsahom § 61b ods. 3 Ex. por. však nie je procesnoprávna norma upravujúca procesný postup v exekučnom konaní, ale doplnenie jednej z podmienok vykonateľnosti exekučného titulu v exekúcii. Jej okamžité použitie na všetky exekučné konania začaté po 31. máji 2014 ignoruje práve tento aspekt. Až do 31. mája 2014 totiž veriteľ exekučného titulu nemal žiaden dôvod ponáhľať sa s návrhom na vykonanie exekúcie, keďže mohol vychádzať zo všeobecných premlčacích lehôt a účinkov právoplatného rozhodnutia v zmysle § 110 ods. 1 Obč. zák. Od 1. júna 2014 však všetci veritelia, ktorí by síce stíhali túto všeobecnú lehotu, avšak ich exekučné tituly sa stali vykonateľnými pred 1. júnom 2011, stratili možnosť vymáhať ich exekúciou.“.

6. Navrhovateľ nadväzne zdôrazňuje, že „príkladom... je aj prerokúvaná vec. Platobný rozkaz... sa stal vykonateľným 9. decembra 2009, takže trojročná lehota v zmysle § 61b ods. 3 Ex. por. uplynula 9. decembra 2012. Veriteľ (oprávnený) však podľa právnej úpravy účinnej k 9. decembru 2012 nemal absolútne žiaden dôvod navrhovať exekúciu, keďže vedel, že svoj exekučný titul môže uplatniť vo všeobecnej premlčacej lehote § 110 ods. 1 Obč. zák., teda do roku 2019. Až 1. júna 2014 mu zákonodarca určil, že svoj exekučný titul mal navrhnúť na vykonanie exekúcie do 9. decembra 2012, inak mu príslušenstvo nebude možné exekučne vymáhať. To však pre oprávneného bolo objektívne nemožné – 1. júna 2014 nebolo možné vrátiť čas do 9. decembra 2012. Z toho plynie, že norma § 243c ods. 1 Ex. por. s účinnosťou od 1. júna 2014 sankcionovala nečinnosť oprávneného pred týmto dňom, hoci oprávnený nemal podľa právneho stavu účinného v čase svojej nečinnosti žiadnu povinnosť určitým spôsobom konať. Úprava § 243c ods. 1 Ex. por. tak vlastne oprávneného spätne sankcionuje za to, že postupoval v súlade s právom. Tým v zmysle... konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR ide o normu neprípustne retroaktívnu a odporujúcu čl. 1 ods. 1 Ústavy SR.“.

7. K tvrdenému nesúladu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 20 ods. 1 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu okresný súd na podklade judikatúry ústavného súdu k obsahu základného práva vlastníť majetok uvádza, že «veritelia druhovo rovnakých pohľadávok musia mať rovnaké možnosti domáhať sa ich exekúcie. Tomu však ustanovenie § 61b ods. 3 Ex. por. nezodpovedá. Toto ustanovenie totiž po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu bráni veriteľovi vymôcť „príslušenstvo peňažnej pohľadávky“. Z takto formulovaného ustanovenia nie je zjavné, v čom je príslušenstvo pohľadávky natoľko odlišné od iných druhov

peňažných pohľadávok, aby to odôvodňovalo odlišný zákonný obsah a ochranu vlastníckeho práva veriteľa k tejto pohľadávke.». Zároveň podľa názoru okresného súdu „nemožno samozrejme vylúčiť, že môže existovať iný znak charakteristický pre pohľadávku na príslušenstvo... ktorý by mohol odôvodniť ich odlišnú zákonnú úpravu v § 61b ods. 3 Ex. por. V podstate teda ide o to, či je na takúto (voči veriteľovi prísnejšiu) úpravu určitý ústavne ospravedlniteľný dôvod, pričom na posúdenie ospravedlniteľnosti takejto odlišnej úpravy možno použiť určitú obdobu testu proporcionality.“. Navrhovateľ však sponchyňuje už len legitimitu cieľa kritizovaného ustanovenia. Cituje z dôvodovej správy a konštatuje, že «nie je možné dospieť k žiadnemu bližšiemu zdôvodneniu záveru, prečo sa má konanie veriteľa, ktorý má právoplatne judikovanú pohľadávku a ktorému tak § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka priznáva nárok na jej vymáhanie počas 10 rokov, považovať za „špekulatívne“ len preto, že sa ho rozhodne vymáhať po dvoch či troch (alebo piatich alebo siedmich) rokoch... Z obsahu dôvodovej správy je zrejmé, že úprava sledovaná v § 61b ods. 3 Ex. por. úplne ignoruje, že elementárnym dôvodom exekúcie nie je akási „kratochvíľa“ veriteľa, ale skutočnosť, že dlžník nesplnil to, na čo bol podľa práva povinný a čo bolo veriteľovi priznané súdnym rozhodnutím. Tomu napokon slúži aj príslušenstvo v podobe úrokov z omeškania a nákladov spojených s uplatnením – primárnym dôvodom jeho vymáhania nie je žiadna špekulácia veriteľa, ale to, že dlžník nesplnil svoj záväzok voči veriteľovi. V takom prípade podanie návrhu na vykonanie exekúcie pokojne aj po deviatich a pol roku nie je žiadnou špekuláciou veriteľa, ale naopak, výrazom jeho ústavne chráneného vlastníckeho práva v podobe judikovaného nároku. Dlžník predsa kedykoľvek môže odvrátiť exekúciu tým, že bude konať podľa práva, teda že svoj záväzok splní.».

8. Podľa navrhovateľa „z obsahu dôvodovej správy... vyplýva, že navrhovaná úprava je cieľom sama pre seba, teda jej jediným cieľom je zbaviť veriteľov (časti) ich právoplatne judikovaných pohľadávok teda zbaviť ich ochrany ich vlastníckeho práva, navyše potvrdeného právoplatným súdnym rozhodnutím. Z ustanovenia čl. 20 ods. 1 Ústavy SR pritom vyplýva, že zákonodarca je povinný zabezpečiť ochranu vlastníckeho práva, nie brániť mu v jeho realizácii. Ustanovenie § 61b ods. 3 Ex. por. však sleduje presne opačný cieľ, a to sťažiť veriteľovi uplatnenie jeho práva. Takáto právna úprava je preto podľa názoru predkladajúceho súdu bez ďalšieho v nesúlade s čl. 20 ods. 1 Ústavy SR.“.

9. Okresný súd uvádza, že aj v prípade, že by obmedzenie zavedené § 61b ods. 3 Exekučného poriadku bolo možné považovať za legitímne, s určitosťou nemôže obstáť v teste proporcionality. Napadnutá právna úprava «nerozlišuje medzi plynúcim príslušenstvom a príslušenstvom už neplynúcim. Citovaná norma totiž paušálne vylučuje možnosť viesť exekúciu na „príslušenstvo“, a to bez ohľadu na to, či ide o príslušenstvo priznané pevnou sumou (napríklad úrok dohodnutý pevnou sumou, náklady na uplatnenie pohľadávok, prípadne úrok z už zaplatených nárokov vyčísliteľný pevnou sumou) alebo na príslušenstvo narastajúce v čase (úrok resp. úroky z omeškania určené percentom z určitej sumy od určitého dátumu). Toto nerozlišovanie je v protiklade aj s tvrdeniami dôvodovej správy o „špekulatívnom“ oneskorení začatia exekúcie. Nie je totiž zrejmé, ako takéto oneskorenie („odležanie“ v zmysle dôvodovej správy) vplýva na príslušenstvo, ktoré v čase nenarastá, a prečo je aj v tomto prípade potrebné postihnúť toto príslušenstvo následkom nemožnosti exekúčne ho vykonať. V extrémnom prípade sa na základe § 61b ods. 3 Ex. por. môže stať nevykonateľným celý exekučný titul, ak jeho jediným predmetom je príslušenstvo pohľadávky. Takéto účinky celkom zreteľne presahujú cieľ sledovaný touto úpravou v zmysle dôvodovej správy.».

10. Ďalej dôvodí, že „následky § 61b ods. 3 Ex. por. na príslušenstvo narastajúce v čase sú celkom zjavne neprimerané, keďže po uplynutí troch rokov stráca dlžník (tu ide o zjavnú chybu v písaní, keďže navrhovateľ mal evidentne na mysli veriteľa, pozn.) nárok na všetko príslušenstvo. Tým sa táto konštrukcia celkom zjavne odlišuje napríklad od premlčania, kde v danom prípade pravidelne prirastajúcich plnení plynie premlčacia doba takpovediac každým dňom nanovo. Veriteľ tak môže svoje príslušenstvo uplatniť vždy aspoň za posledné tri (resp. štyri) roky odo dňa podania žaloby na súd. § 61b ods. 3 Ex. por. však uplynutím troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu odníme veriteľovi možnosť exekúcie všetkého príslušenstva, a to tak toho za obdobie pred vydaním exekučného titulu, ako aj prirasteného počas troch rokov od jeho vykonateľnosti, ako aj všetkého ďalšieho. Z tohto hľadiska sa tak postavenie veriteľa, ktorý podá návrh na vykonanie exekúcie v prvý deň po uplynutí trojročnej lehoty, dramaticky zhoršuje oproti veriteľovi, ktorý takýto návrh podá len o deň skôr, hoci voči dlžníkovi (ktorého chce táto úprava zrejme chrániť) je tento rozdiel jedného dňa takmer zanedbateľný. Aj tieto následky idú celkom zjavne za hranicu toho, čo je potrebné na dosiahnutie cieľa sledovaného § 61b ods. 3 Ex. por.“.

11. Kritizovaná právna norma „nijako nereflektuje dôvod, kvôli ktorému veriteľ nezačal exekúciu. Takým dôvodom môže byť okrem iného vyhlásený konkurz, kedy je začatie exekúcie zákonom výslovne zakázané... Okrem toho dôvodom nezačatia exekúcie môžu byť pomerne jednoduché príčiny, napríklad známa nemajetnosť povinného a neochota veriteľa znášať zbytočné trovy takejto exekúcie... Inak povedané, § 61b ods. 3 Ex. por. podsúva všetkým veriteľom špekulatívne úmysly a úplne abstrahuje od objektívnych a racionálnych dôvodov, kvôli ktorým veriteľ v trojročnej lehote exekúciu nezačne. Striktné znenie § 61b ods. 3 Ex. por. neumožňuje súdu na tieto rozdiely v motivácii veriteľov vôbec prihliadnuť.“.

12. Analyzované ustanovenie podľa navrhovateľa „znevýhodňuje tú skupinu veriteľov, ktorá si v exekúcii zasluhuje najvyššiu mieru ochrany – tzv. nezabezpečených veriteľov, teda veriteľov, ktorí z rôznych dôvodov neboli schopní zriadiť zabezpečovacie právo k časti veriteľovho majetku. Po uplynutí troch rokov totiž nie je možná exekúcia na vymoženie príslušenstva judikovanej pohľadávky. Na druhej strane však z viazanosti tejto normy na exekučný titul ako taký vyplýva, že sa nijako nedotýka samotnej povahy judikovanej pohľadávky, ani jej hmotnoprávných účinkov. Preto napr. zabezpečený veriteľ môže takéto príslušenstvo uspokojiť trebárs výkonom záložného práva, a to počas celej 10ročnej premlčacej lehoty. Naopak, nezabezpečený veriteľ, ktorý má judikovanú pohľadávku a ktorý je z tohto dôvodu na exekúciu v podstate odkázaný (keďže iným spôsobom) si svoju pohľadávku uspokojiť nedokáže), je nútený ju pod prísny následkom straty nároku na príslušenstvo začať do troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu.“.

13. Napokon podľa názoru okresného súdu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku «bez dôvodne favorizuje veriteľov, ktorí o svoje práva dbajú a získajú si exekučný titul čo najskôr, oproti tým, ktorí takto nepostupujú. Lehota v § 61b ods. 3 Ex. por. sa totiž neviaže na zročnosť záväzku, ktorý je exekučným titulom priznaný... ale na jeho vykonateľnosť. Vykonateľnosť nastáva uplynutím lehoty na plnenie viazanej na právoplatnosť... ktorá zasa nastáva uplynutím lehoty na podanie odvolania... začínajúcej plynúť dorúčením rozsudku. Inak povedané, účinky § 61b ods. 3 Ex. por. postihnú omnoho skôr veriteľa, ktorý žaluje čo najskôr a jeho pohľadávka mu je priznaná čo najskôr (napr. platobným rozkazom, pretože jeho návrh je riadny a úplný). Naopak, veriteľ, ktorý takto nepostupuje, má určitú „výhodu“ v tom, že jeho exekučný titul nadobudne vykonateľnosť neskôr, a teda aj trojročná lehota v § 61b ods. 3 Ex.

por. uplynie neskôr. V oboch prípadoch je pritom príslušenstvo určené rovnako, a to od okamihu splatnosti istiny.»

14. Rozpor § 243c ods. 1 v časti slov „§61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku s čl. 20 ods. 1 ústavy podľa navrhovateľa vyplýva z obdobných dôvodov, ako je tomu v prípade tvrdeného nesúladu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 20 ods. 1 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj z dôvodu už konštatovanej nedovolenej retroaktivity tejto právnej normy.

15. Vo väzbe na čl. 46 ods. 1 ústavy navrhovateľ poukazuje na stabilnú judikatúru, podľa ktorej sa základné právo na súdnu ochranu uplatňuje aj v procese núteného výkonu súdnych a iných rozhodnutí. Preto potom „dôvody nesúladu § 61b ods. 3 a § 243c ods. 1 Exekučného poriadku s čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a čl. 1 Dodatkového protokolu k... zakladajú aj nesúlad týchto ustanovení s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“.

16. Okresný súd navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho návrhu na ďalšie konanie vo veci samej nálehom takto rozhodol:

«Ustanovenia § 61b ods. 3 a § 243c ods. 1 v časti „§ 61b ods. 3 a“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (vyhl. č. 209/1992 Zb.).»

17. Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 6/2016-10 z 1. júna 2016 návrh navrhovateľa prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

18. Ústavný súd 26. júla 2016 požiadal podľa § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde Národnú radu Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) a vládu Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) o stanovisko k návrhu a o doručenie povinných príloh.

19. Národná rada vo svojom stanovisku č. PREDS-450/2016 doručenom ústavnému súdu 19. septembra 2016 spolu s požadovanými prílohami vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci. Po vecnej stránke zdôrazňuje, že ťažiskovou kategóriou návrhu okresného súdu je pojem „príslušenstvo“ tak, ako ho definuje § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Uvádza, že „pri nekritickej aplikácii a použití čisto jazykového (gramatického) výkladu uvedeného ustanovenia Občianskeho zákonníka v spojitosti so znením § 61b ods. 3 a § 243c ods. 1 Exekučného poriadku je možné dospieť k obdobným záverom, aké sú uvedené v návrhu okresného súdu. V tejto súvislosti je však potrebné pripomenúť, že právna teória pozná aj iné spôsoby výkladu právnych predpisov, pričom jazykový (gramatický) výklad sa dostáva pomaly do úzadia.“. To národná rada dokumentuje citáciami rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky i ústavného súdu. Následne zdôrazňuje výskyt „hypertrofie právnych noriem, následkom čoho je znížená prehľadnosť a stabilita právneho poriadku. Za takejto situácie nie je možné ľpieť na textualistickom prístupe pri výklade právnych noriem nielen v tomto konkrétnom prípade a orgány verejnej moci sú povinné pristúpiť k aplikácii aj iných metód výkladu právnych predpisov.“.

20. Použitie jazykového výkladu napadnutých ustanovení by podľa národnej rady viedlo «k logickým rozporom... ak veriteľ pristúpi k vymáhaniu svojej peňažnej pohľadávky súdnou cestou, na konci ktorej má v rukách právoplatný rozsudok vo svoj prospech, súčasťou takého rozsudku je nielen výrok priznávajúci mu istinu, ale aj príslušenstvo... Takéto rozhodnutie súdu, ak je právoplatné, je potrebné považovať za zásadne nezmeniteľné... Nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia je dôležitá nielen z hľadiska zásady ne bis in idem... ale aj z pohľadu princípu

trojdelenia štátnej moci s aspektom na nezávislosť moci súdnej. Z tohto pohľadu by interpretácia napadnutého ustanovenia navrhovateľom viedla k bezprecedentnému zásahu zákonodarnej moci do právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov, nakoľko by sa zákonom menil výrok právoplatného rozhodnutia súdu... V prípade akceptácie takéhoto výkladu sa vynára ďalšia „nelogickosť“ napadnutého ustanovenia spočívajúca v zavedení trojročnej lehoty, ktorej zmeškanie má za následok stratu nároku na exekúciu príslušenstva. Stanovenie akejkoľvek lehoty, či už kratšej alebo dlhšej, je z takéhoto pohľadu úplne bezpredmetné, nakoľko po jej uplynutí by vždy malo dôjsť k strate nároku na vymáhanie všetkého príslušenstva a jediným časovým limitom by zostala desaťročná lehota premlčania podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ak teda chceme odstrániť uvedené rozpory vyplývajúce z jazykového (gramatického) výkladu napadnutých ustanovení, je potrebné nájsť zmysel a účel nielen každého jedného pojmu použitého v ustanovení zvlášť, ale hlavne v kontexte celého ustanovenia, následne celého právneho predpisu, právneho poriadku až celospoločenskej situácie v čase prijímania danej právnej normy. Na tento účel je preto potrebné aplikovať rôzne metódy výkladu ako teleologickú, historickú alebo systematickú. Pri kombinácii uvedených metód výkladu napadnutých ustanovení, berúc v úvahu historické okolnosti prijímania právnej normy vo forme materiálnych prameňov práva (snaha obmedziť úžeru a s tým spojené ďalšie negatívne javy v spoločnosti), je jedným z možných logických vysvetlení úmyslu zákonodarcu obmedziť nárok veriteľa na príslušenstvo tak, aby jeho výška narastala len po období troch rokov od vykonateľnosti právoplatného rozhodnutia, avšak aby po uplynutí tejto lehoty bolo príslušenstvo v tejto maximálnej výške stále vymožitelné. Uvedenému výkladu zodpovedá aj motivácia zákonodarcu, vyjadrená v dôvodovej správe k napadnutému ustanoveniu, podľa ktorej: „Nový odsek 3 zavádza pravidlo, aby sa predišlo tomu, že exekučný titul bude slúžiť veriteľovi ako cenný papier, ktorý si nechá špekulatívne odležať pokiaľ v neprospech dlžníka narastú úroky a prípadne ďalšie sankcie a až tesne pred uplynutím premlčacej doby vyvolá exekúciu.“... V tomto zmysle sa vyjadril aj jeden z predkladateľov návrhu zákona v rozprave v I. čítaní: „Zároveň chceme zabrániť účelovému odležaniu pohľadávky a nárastu úrokov s tým, že do dvoch rokov bude sa musieť podať návrh na začatie exekúcie, aby zbytočne a účelovo nerástli úroky.“...».

21. Národná rada neformuluje návrh na rozhodnutie v merite.

22. Vláda v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky vo svojom stanovisku č. 47255/2016/120 doručenom ústavnému súdu 5. októbra 2016 súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

23. Vo vecnej rovine vláda k namietanému vzájomnému nesúladu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka uvádza, že «v prípade EP ide predovšetkým o osobitnú právnu úpravu, ktorá v zmysle § 1 písm. a) EP, okrem iného upravuje špecifický procesný postup súdnych exekútorov vo vzťahu k nútenému výkonu rozhodnutí, ktorý zákonodarca subsumuje pod pojem „činnosť“ súdnych exekútorov. Ustanovenie § 110 ods. 1 OZ naproti tomu predstavuje hmotnoprávnu úpravu a naviac, aj vzhľadom na formuláciu, možno chápať toto ustanovenie z hľadiska typu ako všeobecnú právnu úpravu, nakoľko zákonodarca v predmetnom ustanovení bližšie nešpecifikuje, o aký druh judikovaného práva by malo ísť...». Vláda je toho názoru, že „nemožno hľadiť na vzájomný vzťah EP ako osobitného procesnoprávneho predpisu a OZ ako všeobecného hmotnoprávneho predpisu ako na vzájomne rozporný. Absencia akejkoľvek rozpornosti je uplatnením zásady lex posterior specialis derogat legi priori generali nielen výkladovo potvrdená, ale je v hierarchii právnych noriem opodstatnená aj teleologicky a systematicky. Súdna exekúcia nie je iba formálnym

procesným postupom realizovaným v striktných intenciách hmotného práva, ale práve tak ako konkurz, ide o osobitný právny režim, ktorý konštituuje zákonodarca s prihliadnutím na spoločenské potreby a materiálne pramene práva, čo priamo implikuje možnosť vymedzenia osobitných pravidiel vymáhateľnosti pohľadávky (plnenia), ktoré v režime samotného núteného výkonu môžu zakladať odklon od pravidiel hmotného práva, ale môžu tieto svojim účinkom v ich materiálnej podstate až zásadne redukovať. V tejto súvislosti poukazuje vláda SR napríklad na režim započítania pohľadávky podľa pravidiel hmotného práva a podľa osobitného ustanovenia § 46 ods. 4 a 5 EP, ktoré sú výkladovou lex specialis derogáciou relevantných ustanovení OZ a ObZ.“.

24. V uvedenej súvislosti vláda ďalej dôvodí, že «ustanovenie § 61b ods. 3 EP je procesným pretavením ustanovenia § 110 ods. 3 OZ... Ak používame pojem procesné pretavenie, máme na mysli reflexiu a extenziu citovaného právneho režimu hmotného práva do režimu núteného výkonu rozhodnutia v podobe procesnej nevymáhateľnosti časti judikovaného nároku s poukazom na štandardnú dobu uplatnenia práva pod hrozbou jeho premlčania. Práve procesná reflexia a extenzia predmetného právneho režimu si prioritne vyžiadala zmenu jeho uplatňovania z režimu námietkového na režim ex offo uplatňovania príznačný pre procesné právo budované na prejudiciálnom prieskume splnenia podmienok vykonateľnosti exekučného titulu a vymáhateľnosti priznanej pohľadávky... Povedané v konkrétnostiach veci, aj pred 1. júnom 2014, kedy nadobudlo účinnosť ust. § 61b ods. 3 EP, bolo možné docieľiť nevymáhateľnosť príslušenstva pohľadávky s poukazom na ust. § 110 ods. 3 OZ, ak oprávnený pohľadávku v časti úrokov a opakujúceho sa plnenia neuplatnil na súde vo všeobecnej občianskoprávnej premlčacej lehote troch rokov. V tejto súvislosti poukazujeme na Uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Cdo 2160/2012, zo dňa 15.5.2013, podľa ktorého „Uplyne-li od právni moci rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu, jímž úroky, úroky z prodlení nebo jiná opětující se plnění, byly přiznány, doba tří let, promlčí se v tomto případě celý nárok na úroky, úroky z prodlení nebo jiná opětující se plnění, která se jako nárok promlčují a jejichž splatnost nastala po právni moci rozhodnutí.“ Aj keď vecný rozmer ust. § 110 ods. 3 OZ a § 61b ods. 3 EP nie je totožný... samotná skutočnosť, že zákonodarca predtým premlčaciu dobu v režime exekučného konania transformoval na procesnú nevymáhateľnosť príslušenstva pohľadávky, nezakladá retroaktívnosť pôsobenia predmetného ustanovenia s negatívnym dopadom na čl. 1 ods. 1 a čl. 20 Ústavy SR. Preto z nášho pohľadu v tomto smere nie je daná žiadna skutočnosť čo i len potenciálne zakladajúca porušenie čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, keďže navrhovateľ vychádza z nesprávnej výkladovej premisy (výkladovej) nemennosti noriem hmotného práva, in concreto § 110 ods. 1 OZ, osobitnými normami práva procesného.».

25. K navrhovateľovej námietke retroaktivity § 243c ods. 1 Exekučného poriadku vláda rekapituluje podstatu intertemporality a tvrdí „značný rozdiel medzi retroaktivitou a prechodnými ustanoveniami. Retroaktivita sa vyznačuje trvalým charakterom pôsobenia, na rozdiel od prechodných ustanovení, pre ktoré je príznačná dočasnosť... Vo vzťahu k názoru navrhovateľa, že v prípade napádaného prechodného ustanovenia § 243c ods. 1 ide o doplnenie hmotnoprávnej podmienky,... máme... za to, že hoci by sa na prvý pohľad mohlo zdať, že vo vzťahu k obsahu § 61b ods. 3 EP ide o doplnenie jednej z podmienok vykonateľnosti, ide len o úpravu procesných aspektov a preto uvedené predstavuje úpravu procesného postupu, ktorý je procesným pretavením ust. § 110 ods. 3 OZ... Z hľadiska konštrukcie prechodného ustanovenia § 243c ods. 1 EP ide v prípade § 61b ods. 3 EP o vylúčenie okamžitej aplikability procesnej normy s tým, že režim procesnej nevymáhateľnosti sa použije na exekučné konania začaté po

31. máji 2014. Už len z tohto pohľadu je zrejmé, že zákonodarca vylúčil z aplikácie § 61b ods. 3 EP všetky prípady, keď oprávnený doručením návrhu na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi založil procesné účinky začatia exekučného konania pred 1. júnom 2014. Tento koncepčný prístup potvrdzuje, že zákonodarca nemal záujem poškodiť majetkové a ani iné práva veriteľov ako oprávnených v začatom exekučnom konaní a citované ustanovenie dopadá výhradne na pohľadávky pred ich priznaním súdnou alebo inou autoritou, u ktorých je ale skúmanie ústavnej konformity bezpredmetné, keďže ust. § 61b ods. 3 EP na nich nedopadá a jeho aplikabilita bude možná až v súvislosti s ich priznaním súdnou alebo inou decíznou autoritou, a pohľadávky, ktoré boli autoritou už priznané, ale doposiaľ napriek uplynutiu viac ako troch rokov od právoplatnosti a vykonateľnosti exekučného titulu nebolo začaté exekučné konanie. Po identifikácii predmetných, v poslednom rade výpočtu uvedených, pohľadávok je potrebné ustáliť najmä skutočnosť, že procesné normy všeobecne vylučujú implikáciu priamej retroaktivity a zásahu do nadobudnutých práv, čo obzvlášť platí v okolnostiach danej veci, keďže zákonodarca okamžitú aplikabilitu § 61b ods. 3 EP expressis verbis vylúčil. Už len z tohto dôvodu je vylúčená priama retroaktivita § 61b ods. 3 EP s dosahom na namietané porušenie princípov právneho štátu a práva vlastníť majetok. V súvislosti s potenciálne dotknutými pohľadávkami... o aké ide aj v navrhovateľom prejednávannej exekučnej veci, predovšetkým opätovne dávame do pozornosti skutočnosť, že v prípade týchto pohľadávok mohol povinný docieľiť ich nevymáhateľnosť aj bez ust. § 61b ods. 3 EP tým, že by vzniesol námietku premlčania s poukazom na § 110 ods. 3 OZ. V dôsledku tohto záveru, ktorý navrhovateľ náležite výkladovo neidentifikoval, je vylúčené retroaktívne pôsobenie akéhokolvek zákonného pravidla, ktoré iba procesne posilňuje hmotnoprávny režim námietky premlčania existujúci aj pred prijatím spornej a výhradne procesnej právnej úpravy. Nemalo by byť preto pochyb o tom, že v rozsahu, v akom vecne, teda z hľadiska ratione materiae ust. § 61b ods. 3 EP korešponduje s ust. § 110 ods. 3 OZ, nemôže ísť o retroaktívne a ani inak ústavne nekonformné ustanovenie porušujúce princípy právneho štátu, práva na súdnu ochranu a právo na majetok. Z uvedených dôvodov vzhľadom na procesný charakter § 61b ods. 3 EP, účinnosť cit. ustanovenia viazanú na exekučné konania začaté po 31. máji 2014 a vecný súvis s § 110 ods. 3 OZ, vylučujeme, že by mohli obstať navrhovateľove námietky o ústavnej nekonformite sporných právnych noriem.“.

26. K námietke navrhovateľa o nemožnosti veriteľov druhovo rovnakých judikovaných pohľadávok domáhať sa ich exekúcie v dôsledku § 61b ods. 3 Exekučného poriadku vláda uvádza, že „veritelia druhovo rovnakých judikovaných pohľadávok vo všeobecnosti majú rovnaké možnosti domáhať sa ich exekúcie a zákonný limit spočívajúci v uplynutí 3 rokov, po ktorých nemožno uplatniť nárok vo vzťahu k exekúcii príslušenstva platí pre všetkých týchto veriteľov druhovo rovnakých judikovaných pohľadávok. K zmyslu zavedenia predmetnej formulácie je podľa nášho názoru jasne formulovaná časť dôvodovej správy, hoci navrhovateľ v návrhu uvádza, že z jeho pohľadu je znenie dôvodovej správy vo vzťahu k ozrejmieniu legitímneho cieľa nedostatočné... na tomto mieste doplníme, že nemožnosť vymoženía príslušenstva v dôsledku § 61b ods. 3 EP nie je absolútna, tak ako ju prezentuje navrhovateľ, čo je zrejmým vyjadrením proporcionality daného opatrenia.“.

27. Nadväzne potom vláda citujúc dôvodovú správu ku kritizovanej právnej úprave zdôrazňuje, že „účelom ustanovenia a teda legitímnym cieľom je vo všeobecnosti ochrana dlžníka pred špekulatívnym vyčkávaním veriteľa s podaním návrhu, ktoré by malo za následok navyšovanie príslušenstva... Hoci v rámci znenia dôvodovej správy nie je explicitne formulované, o akého dlžníka by malo ísť, v rámci teleologického výkladu a s prihliadnutím na

materiálne pramene práva je možné ozrejmiť, že predmetné napádané ustanovenie § 61b ods. 3 EP bolo prijaté novelou, ktorá sa dotýkala najmä oblasti ochrany spotrebiteľa, no aj napriek uvedenému možno zovšeobecniť, že v zásade predmetné ustanovenie slúži na ochranu dlžníka pred nepoctivým konaním veriteľa (prejavujúcim sa prostredníctvom špekulatívneho oddiaľovania výkonu exekúcie zo strany veriteľa vo vzťahu k podaniu návrhu na jej vykonanie, čo v konečnom dôsledku môže byť v krajnom prípade chápané ako *abusus iuris*). Na prvý pohľad sa ustanovenie § 61b ods. 3 EP podobá na inštitút premlčania, ale v kontexte znenia dôvodovej správy je možné chápať predmetné ustanovenie ako osobitný druh určitej procesnej sankcie, ktorej prejavom bude nevyožiteľnosť časti nároku, hoci teleologicky a historicky extrahovaného z pravidiel ukotvenia inštitútu premlčania. Okrem osobitného charakteru máme za to, že nemožno stotožňovať napádané ustanovenie s následkami, aké by vyvolal štandardný hmotnoprávny inštitút premlčania, čo možno odvodiť už len zo skutočnosti, že predmetné ustanovenie súd aplikuje *ex offio*, na rozdiel od inštitútu premlčania. Avšak aj napriek uvedenému je možné badať inšpiráciu v inštitúte premlčania a to jednak vo vzťahu k účelu, ktorým je ochrana a ďalej aj v počte rokov, ktoré spôsobujú zmenu vo vzťahu k nároku, nakoľko v zmysle § 100 OZ je všeobecná premlčacia doba 3 roky. V súvislosti s uvedeným by sme radi dali do pozornosti, že z vyššie uvedeného vyplýva, že veriteľ je vo všeobecnosti oprávnený podať návrh, smerujúci k získaniu exekučného titulu do 3 rokov. Následne keď mu je vydaný exekučný titul, od momentu vykonateľnosti má veriteľ ďalšie 3 roky na podanie návrhu na výkon exekúcie. Máme za to, že spomínaná doba je dostatočne dlhá na to, aby veriteľ pristúpil k podaniu návrhu na vykonanie exekúcie, v opačnom prípade to možno považovať za pasivitu veriteľa. Vo vzťahu k pasivite veriteľa možno per analogiam *iuris* poukázať na určité inštitúty procesného práva, ktoré sankcionujú pasivitu, akými sú okrem iných napr. rozsudok pre zmeškanie žalobcu, poriadková pokuta a pod.“.

28. Vláda argumentuje aj zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, „teda práva patria len tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou...“.

29. K výhradám navrhovateľa týkajúcim sa legitimacy namietanej právnej úpravy vláda „poukazuje na názory odbornej verejnosti prezentované v Komentári k Exekučnému poriadku, vyd. C.H.Beck, 2015...“, pričom z neho okrem iného cituje, že „cieľom nového odseku 3 je zviest' pravidlo zamerané na predchádzanie stavu, že exekučný titul bude slúžiť veriteľovi ako cenný papier... Je pravidlom, že v týchto prípadoch oprávnený vyvolá exekúciu až tesne pred uplynutím premlčacej doby. V tejto súvislosti sa v praxi objavujú prípady nielen zneužívania práva v podobe neskorého podania návrhu na vykonanie exekúcie, ale aj pochybnosti o včasnosti začatia exekučného konania v súvislosti podaním návrhu na začatie konania u súdneho exekútora (napr. prípady exekúcií plnení z tzv. kupónovej privatizácie, kde v tisícoch exekúciách exekučné konania u súdneho exekútora začali len niekoľko dní pred uplynutím premlčacej doby 10 rokov). Nová právna úprava predstavuje významný nástroj regulácie konania oprávneného s dosahom nielen na rýchle začatie a skončenie exekúcie, ale aj na vymožitelnosť práva a predvídateľnosť rozhodovania exekučného súdu... Proporcionalita uvedeného právneho režimu a opatrenia je daná práve vysokým verejným záujmom na efektívnosti a rýchlosti exekučného konania až s dosahom na odbremenenie sústavy exekučných súdov. Právna norma má tak veriteľa motivovať k tomu, aby exekúciu vyvolal najneskôr do troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu...“.

30. Pokiaľ ide o proporcionalitu kritizovanej právnej úpravy, vláda konštatuje splnenie požiadavky jej legality a legitimacy. Vo vzťahu k vhodnosti a racionálnej väzbe uvádza, že „v

prípade dotknutej právnej úpravy čiastočne možno hovoriť o určitom zásahu do práva vlastníť majetok, ale ak by sme uvedené vnímali s poukazom na cieľ zákonodarcu, ktorým je predchádzanie špekuláciám vo vzťahu k podaniu návrhu na vykonanie exekúcie zo strany veriteľov, uvedené obmedzenie treba chápať ako nevyhnutný prostriedok pre dosiahnutie právom aprobovaného cieľa, ktorý je definovaný aj v čl. 20 ods. 5 ústavy SR v súvislosti s obmedzeniami vo vzťahu k vlastníckemu právu in concreto ako ochrana práv a slobôd iných... Racionálne prepojenie má byť chápané najmä v tom zmysle, že zvolené prostriedky sú schopné naplniť sledovaný účel, pričom v danom konkrétnom prípade máme za to, že stanovenie zákonného limitu spojeného s uplynutím času je najvhodnejším prostriedkom pre dosiahnutie účelu, ktorým je predchádzanie tomu, že exekučný titul bude slúžiť veriteľovi ako cenný papier, ktorý si nechá špekulatívne odležať, pokiaľ v neprospech dlžníka narastú úroky a prípadne ďalšie sankcie a až tesne pred uplynutím premlčacej doby vyvolá exekúciu. V opačnom prípade by tak mohlo dochádzať k situáciám, ktoré by sa nápadne podobali zneužitiu práva... Test nevyhnutnosti je možné chápať aj ako posudzovanie primeranosti právnej úpravy, nakoľko v rámci predmetného testu sa preskúmava miera zásahu, a to v tom zmysle, že zvolené prostriedky smerujúce k obmedzeniu práva alebo slobody majú byť v takej forme aby právo alebo slobodu obmedzovali len v nevyhnutnej miere. Máme za to, že stanovenie časovej podmienky, ktorou je v zásade podanie návrhu na vykonanie exekúcie do 3 rokov do vykonateľnosti exekučného titulu, je adekvátnym prostriedkom, akým možno dosiahnuť stanovený cieľ právnej úpravy.“.

31. Podľa názoru vlády je potrebné osobitne sa venovať tej časti § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, ktorá „presahuje rámec § 110 ods. 3 OZ, a teda vo vzťahu k príslušenstvu pohľadávky priznanému rozhodnutím súdnej alebo inej autority (na rozdiel od príslušenstva, ktoré vzniklo po jeho priznaní). Z vecného pohľadu je ust. § 61b ods. 3 EP v naznačenom, hmotné právo prevyšujúcom vecnom rámci, legitímnym, racionálnym a proporcionálnym opatrením, ktoré sledovalo

- ochranu povinného pred zneužitím práva oprávneného konajúceho neraz v kolúzii so súdnym exekútorom, kedy sa často cez offshore zóny odkupujú tisíce pohľadávok a tieto sa niekoľko dní pred uplynutím 10 ročnej premlčacej doby uplatňujú v exekučnom konaní,

- ochranu pred enormne vysokým príslušenstvom, ktoré v tisícoch prípadov priznávali decízne autority (napríklad rozhodcovské súdy) proti spotrebiteľom (vecný súvis so zákonom č. 106/2014 Z. z.),

- ochranu poctivých oprávnených, ktorí mali záujem výkon exekúcie iniciovať v čase bezprostredne potom, keď dlžník neplnil a nie dlžníka vystavovať neistote a v konečnom dôsledku nekonečne trvajúcej exekúcii založenej na kumulácii enormných súm príslušenstva pri minoritnej pohľadávke,

- lepšiu vymožitelnosť práva a prístup k právu na súdnu ochranu čo najskôr po právoplatnosti exekučného titulu, t. j. v čase existencie evidencie o pohľadávkach, prijatých a poskytnutých plneniach,

- odbremenenie súdnej sústavy od prípadov čiastočné a niekoľkonásobného uplatňovania pohľadávok z príslušenstva v čase ako toto vznikalo počas plynutia premlčacej doby.

Proporcionalita ust. § 61b ods. 3 EP je daná sledovaným cieľom a legitimitou opatrenia, kedy štátna moc môže prijímať aj výnimočné opatrenia, aby zabezpečila účinný chod štátnych orgánov (súdnej moci) a súčasne ochránila účastníkov právnych vzťahov pred formálne legitímne sa javiacim uplatňovaním práva v premlčacej dobe, ktoré však nie je ničím iným ako konaním in fraudem legis. Proporcionalita § 61b ods. 3 EP plynie aj zo skutočnosti, že

predmetné ustanovenie nepôsobí absolútne a naopak jeho režim sa neuplatní, ak oprávnený k návrhu na vykonanie exekúcie priloží dohodu o postupnom splnení pohľadávky priznanej exekučným titulom uzavretú s povinným v priebehu troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu. Je teda zrejme, čo prirodzene navrhovateľ v návrhu opomína, že zákonodarca umožnil v priebehu troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu oprávnenému k návrhu na vykonanie exekúcie priložiť dohodu o postupnom splnení pohľadávky priznanej exekučným titulom uzavretú s povinným. Uvedenú výnimku formuloval zákonodarca ako výrazný regulatívny element, ktorý má umožniť stranám plniť mimo exekúcie, t. j. bez nákladov a zásahu do práv osôb, pričom však v prípade, ak povinný dohodu poruší, zachováva sa oprávnenému nárok na celé príslušenstvo.“.

32. Vláda poukazuje na „skutočnosť, že zákon č. 106/2014 Z. z. bol prijímaný v čase kulminácie porušovania práv spotrebiteľov a vedenia desiatok tisíc nezákonných exekúcií proti spotrebiteľom. Pokiaľ ide o všeobecný (nie iba spotrebiteľský) materiálny rámec podmienok prijímania ust. § 61b ods. 3 EP poukazujeme aj na skutočnosť, že v danom čase bolo na súdoch vedených viac ako 2 880 000 exekúcií s medzročným nápadom presahujúci 500 000 vecí... tak možno konštatovať, že pokiaľ právna úprava javiaca sa ako obmedzujúca vo vzťahu k určitým právam a slobodám sleduje legitímny cieľ, akým je okrem iného aj ochrana určitých špecifických subjektov, je primeraná a nevyhnutná, považuje sa za ústavne konformnú právnu úpravu.“. Vláda potom cituje z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci LAWYER PARTNERS, a. s., v. Slovenská republika (sťažnosť č. 51550/07), podľa ktorého «zákonodarcovi v zásade nemožno uprieť právo prijímať v oblasti občianskeho práva nové zákonné ustanovenia s retroaktívnym účinkom za účelom úpravy práv vyplývajúcich z existujúcich zákonov, pokiaľ ich cieľom nie je ovplyvnenie súdneho rozhodnutia v spore... V posudzovanom prípade Národná rada Slovenskej republiky, s cieľom odstrániť negatívne účinky zákona o koncesionárskych poplatkoch z roku 1995, zrušila povinnosť platiť poplatky z omeškania, ktorá sa vzťahovala na veľký počet osôb. Nemožno prehliadnuť, že poplatky z omeškania boli zďaleka neprimerané výške samotných koncesionárskych poplatkov... V tejto súvislosti Súd znovu pripomína význam princípu „dobrého vládnutia“. Ten vyžaduje, aby v prípadoch, kedy ide o otázku všeobecného záujmu, predovšetkým keď sporná situácia zasahuje do základných ľudských práv, napríklad majetkových, verejné orgány musia konať v správnom čase a primeraným a najmä konzistentným spôsobom... Princíp dobrého vládnutia nemôže ako všeobecné pravidlo brániť orgánom, aby naprávali občasnú chyby, hlavne tie, ktoré vyplynuli z ich vlastnej nedbanlivosti.».

33. K namietanému porušovaniu čl. 46 ods. 1 ústavy kritizovanou právnou úpravou vláda uvádza, že by ho „bolo v tomto prípade možné konštatovať len za takej situácie, že napádané ustanovenia ako také by boli nejakým spôsobom v rozpore s ústavou SR. Avšak vzhľadom na uvedené v predchádzajúcich článkoch tohto stanoviska sa nestotožňujeme s tvrdením, že napádané ustanovenia by boli v rozpore s ústavou SR a preto nie je možné hovoriť o porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy SR.“.

34. V závere vláda s poukazom na princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci iných orgánov verejnej moci v konaní o súlade právnych predpisov a na skutočnosť, že sa pripravuje novelizácia Exekučného poriadku, ktorá „novelizuje aj predmetné ust. § 61b ods. 3 EP tak, že toto bude zásadne odlišné od znenia, ktoré navrhovateľ podaným návrhom napadol“, navrhuje nevyhovieť návrhu okresného súdu.

35. Stanovisko národnej rady i vlády ústavný súd zaslal 30. novembra 2016 navrhovateľovi s možnosťou reagovať na ne. Zároveň požiadal o vyjadrenie k otázke upustenia od ústneho pojednávania vo veci.

36. Navrhovateľ vo svojej odpovedi doručenej ústavnému súdu 14. februára 2017 oznámil, že súhlasí s upustením do ústneho pojednávania vo veci, aj keď „vzhľadom na to, že medzi názormi navrhovateľa, odporcu a vedľajšieho účastníka existujú zásadné rozpory, dovoľuje si navrhovateľ dať ústavnému súdu na zváženie, či by nebolo vhodné tieto rozpory odstrániť práve na verejnom ústnom pojednávaní, kde by prípadne všetky strany mohli reagovať aj na otázky sudcov ústavného súdu“.

37. Po vecnej stránke k vyjadreniu národnej rady preferujúcemu aj iné druhy výkladu právnych noriem, než je iba výklad gramatický a jazykový, navrhovateľ namietal, že «podstatou výkladu (akoukoľvek metódou) je vždy len výklad, teda objasňovanie významu právnej normy, ktorej primárnym nositeľom je jazyk. Preto má jazykový výklad prvotný význam pri určovaní obsahu právnej normy. Ostatné výklady nadväzujú práve na jazykový výklad, keďže práve jazyk umožňuje pochopenie obsahu napísaného a vyjadreného, a to podľa výkladových princípov, ktoré rozpracúva právna metodológia. To je vyjadrené aj v odporcom citovanom náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 21/96 vetou: „Je nutné sa pritom vyvarovať ľubovôle; rozhodnutie súdu sa musí zakladať na racionálnej argumentácii.“ Racionálna argumentácia znamená v podstate to, že výklad právnej normy musí byť metodologicky korektný, teda jednotlivé výkladové metódy musia byť korektne aplikované so všetkými svojimi predpokladmi a obmedzeniami... V prerokúvanej veci podľa názoru navrhovateľa tak text § 61b ods. 3 Ex. por., ako aj dôvodová správa k návrhu zákona... jasne svedčia proti argumentom odporcu. Z textu § 61b ods. 3 Ex. por. je zrejmé, že cieľom je zbaviť veriteľa (oprávneného) nároku na príslušenstvo ako také, a to aj vtedy, ak exekučným titulom je súdne rozhodnutie. Práve z dôvodovej správy je zrejmé, že zákonodarcovi prekážala samotná skutočnosť, že oprávnený má na uplatnenie nárokov z exekučného titulu v podstate obdobie 10 rokov po právoplatnosti (premlčaciu dobu podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a že toto obdobie aj skutočne môže využiť. Už z tohto dôvodu nie je obsah právnej normy § 61b ods. 3 Exekučného poriadku spočívajúci v strate všetkého príslušenstva „nelogický“, ako to nesprávne identifikuje odporca na s. 7 svojho vyjadrenia hore, ale naopak, v zhode s tým, čo zákonodarca chcel prejavíť a prejavil... Na základe uvedeného považuje navrhovateľ argumentáciu odporcu v prospech ústavnosti § 61b ods. 3 Exekučného poriadku (napadnutému ustanoveniu § 243c Exekučného poriadku sa totiž odporca vo vyjadrení nevenuje) za nedôvodnú a v podstate v nej chýba akákoľvek ústavne analytická reakcia na výhrady navrhovateľa v návrhu vo vzťahu k čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.».

38. Navrhovateľ sa nestotožňuje s názorom vlády o prípustnosti použitia pravidiel *lex specialis derogat legi generali* a *lex posterior derogat legi priori* na aplikačný vzťah § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a § 110 Občianskeho zákonníka, pretože «dôsledkom aplikácie týchto pravidiel by... bola neaplikovateľnosť niektorej z kolidujúcich noriem (preto sa tieto pravidlá nazývajú všeobecné derogačné, pretože derogujú – „zrušujú“ použiteľnosť jednej z rozporných noriem). V prerokúvanej veci sa však § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a § 110 Občianskeho zákonníka vzájomne nevylučujú – nederogujú, naopak, platia súčasne, len majú rozdielne použitie – jednak hmotnoprávne účinky posilnenia nároku veriteľa, druhá procesnoprávne „zbavenie“ veriteľa takto posilnených nárokov. Práve v tom pritom podľa názoru navrhovateľa spočíva ich rozpor a nezlučiteľnosť a tým rozpor s § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1 ústavy.».

39. Ani názor vlády, podľa ktorého je § 61b ods. 3 Exekučného poriadku procesným „pretavením“ § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka, navrhovateľ nezdíeľa, pretože „§ 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka sa týka len jedného typu príslušenstva (úroky a opakujúce sa plnenia) a trojročnú premlčaciu dobu ustanovuje len na nároky zročné po právoplatnosti rozhodnutia. Na nároky zročné pred týmto okamihom ustanovuje naopak rovnakú 10-ročnú premlčaciu dobu ako aj na samotnú istinu. Ustanovenie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku naopak bráni veriteľovi po troch rokoch do vykonateľnosti exekučného titulu vymáhať akékoľvek príslušenstvo (teda aj to, ktoré sa premlčiava za 10 rokov od právoplatnosti exekučného titulu). Práve rozdielny obsah úprav oboch ustanovení podľa názoru navrhovateľa vylučuje, aby bolo možné § 61b ods. 3 Exekučného poriadku považovať za pretavenie § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka.“. Okrem toho, navrhovateľ upozorňuje, že § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka «má vecnú pôsobnosť len v občianskoprávných vzťahoch (§ 1 Občianskeho zákonníka). Významnú skupinu súkromnoprávných vzťahov tvoria napr. obchodnoprávne vzťahy, v ktorých judikatúra vyslovuje aj názor (porov. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Obo 312/2006 a 6 Obo 2/2007), že na premlčanie judikovaných pohľadávok aplikujú len ustanovenia § 387 až 408 Obchodného zákonníka. Podľa tejto judikatúry má pritom právoplatné priznanie nároku v obchodnoprávných vzťahoch za následok začiatok novej štvorročnej premlčacej doby, nie 10 ročnej premlčacej doby podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Okrem toho si však treba uvedomiť, že v exekúcii sa môžu vykonávať... aj exekučné tituly verejného práva (nároky zdravotných poisťovní, Sociálnej poisťovne, obcí a pod.), na ktoré sa predpisy súkromného práva vôbec nepoužijú a v ktorých je premlčacia (prekluzívna) doba upravená úplne odlišne. Pokiaľ by teda aj bol správny argument vedľajšieho účastníka o tom, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku je len pretavením občianskoprávnej úpravy, nevyplýva z toho záver vedľajšieho účastníka, že sa tým na režime nárokov veriteľov vecne nič nezmení. Naopak, ustanovením § 61b ods. 3 Exekučného poriadku sa zásadne zmenil režim nielen judikovaných občianskoprávných nárokov (okrem úrokov a opakujúcich sa plnení zročných po právoplatnosti, § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka), ale aj nárokov obchodnoprávných a všetkých ďalších nárokov, ktoré sa môžu vymáhať v exekúcii podľa Exekučného poriadku... Vedľajší účastník ďalej odkazuje na to, že úroky z omeškania a iné opakujúce sa plnenia sa premlčiavajú jednorazovo do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Cdo 2160/2012), čím zrejme chce posilniť dojem, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku akoby nič nemenil na existujúcom hmotnoprávnom stave. Nie je cieľom navrhovateľa polemizovať v konaní o konkrétnej kontrole ústavnosti so správnosťou tohto právneho názoru (tvrdenie o jednorazovom premlčaní „opakujúcich sa plnení“ je v rozpore s ich podstatou „opakujúcich sa“ plnení a s doslovným znením § 110 ods. 3 Obč. zák., ktoré hovorí o premlčaní do troch rokov od ich zročnosti; už z podstaty opakujúcich sa plnení vyplýva, že sa stávajú zročné „opakované“ a nie naraz), treba však upozorniť, že minimálne pre obchodnoprávne vzťahy nie je tento názor v Slovenskej republike prijatý. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 4 Obdo 25/2009 totiž vyslovil presne opačný záver, totiž, že úroky z omeškania sa premlčiavajú na dennej báze a teda veriteľ môže vždy uplatňovať úroky z omeškania za posledné štyri roky. Už z toho je teda zrejmé, že pre obchodnoprávne vzťahy nie je § 61b ods. 3 Exekučného poriadku len reflexiou hmotnoprávnej úpravy, ale naopak, zásadne zasahuje do hmotnoprávných účinkov týchto nárokov a zbavuje ich reálnej vymáhateľnosti.».

40. Popri citovaných argumentoch však navrhovateľ zdôrazňuje, že «celá argumentácia vedľajšieho účastníka o údajnom pretavovaní hmotnoprávných noriem do procesných noriem

je... jasne vyvrátená obsahom dôvodovej správy k napadnutému ustanoveniu. Z nej totiž vyplýva, že zákonodarca vychádzal z toho, že „v neprospech dlžníka narastú úroky a prípadne ďalšie sankcie“ a v tejto súvislosti „sa zavádza osobitná civilnoprávna sankcia“. Je teda celkom zrejmé, že zákonodarca sledoval ustanovením § 61b ods. 3 Exekučného poriadku zaviesť osobitnú sankciu, teda následok, ktorý v právnom poriadku (podľa jeho predstavy) ešte neexistoval. Bez ohľadu na to, či zákonodarca vychádzal zo správneho právneho názoru (skôr sa javí, že zákonodarca sám nevnímal dôsledky ustanovenia § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka), je zjavné, že jeho vôľou bolo zaviesť pravidlo nové, nielen „pretaviť“ existujúce hmotnoprávne ustanovenie do procesnej normy. Argumentácia vedľajšieho účastníka... je preto okrem vecnej nesprávnosti... založená na umelej konštrukcii o subjektívnej vôli a zámere zákonodarcu, ktoré však zákonodarca podľa obsahu dôvodovej správy celkom jasne nemal.».

41. Argumentácia vlády vyvracajúca namietanú retroaktivitu založenú na uplatňovaní § 243c ods. 1 Exekučného poriadku je podľa navrhovateľa «ťažko zrozumiteľná. Vedľajší účastník obsiahlo teoretizuje nad obsahom pojmu retroaktivity, pričom v podstate tvrdí, že retroaktivita je vylúčená tým, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku len procesne vyjadruje to, čo už predtým prebehlo v hmotnom práve. To podľa navrhovateľa vyvracajú argumenty uvedené v bodoch 5 až 11 tohto stanoviska (argumentácia o pretavovaní hmotného práva do práva exekučného – procesného, pozn.). Tvrdenie vedľajšieho účastníka, že konštrukcia prechodného ustanovenia § 243c Exekučného poriadku „potvrďuje, že zákonodarca nemal záujem poškodiť majetkové ani iné práva veriteľov... v začatom exekučnom konaní“, však navrhovateľ považuje za argumentačne nepodložené. Už v návrhu bolo na príklade prerokúvanej veci jasne vysvetlené, že dôsledkom § 61b a § 243c Exekučného poriadku je retroaktivita, pretože trojročná lehota sa týka aj exekučných titulov vykonateľných pred 1. júnom 2011, u ktorých trojročná lehota nevymáhateľnosti všetkého príslušenstva už k 1. júnu 2014 uplynula. Aj na ne sa však toto ustanovenie vzťahuje, ak veriteľ podal návrh na vykonanie exekúcie 1. júna 2014 alebo neskôr, pričom podľa predpisov účinných do 31. mája 2014 veriteľ s takýmto následkom počítať nemohol (opačný názor vedľajšieho účastníka v tomto smere bol vyvrátený v bodoch 5 až 11 tohto stanoviska). Vedľajší účastník sa k tomuto konkrétnemu problému jasnej priamej retroaktivity nijako jasne nevyjadruje a snaží sa tento problém „skryť“ pod nánosom množstva komplikovaných formulácií a cudzích slov. Podľa názoru navrhovateľa však práve jasný príklad prerokúvanej veci ukazuje, že argumentácia vedľajšieho účastníka neobstojí.».

42. Navrhovateľ tiež v reakcii na vyjadrenie vlády uvádza, že „vedľajší účastník nepovažuje napadnuté ustanovenia za dôvod rozdielneho zaobchádzania s druhovo rovnakými pohľadávkami, pretože vraj rovnako dopadá na všetky pohľadávky na príslušenstvo po uplynutí doby troch rokov. Podstata námietky navrhovateľa však bola inde – že je inému (nevýhodnejšiemu) režimu uplatňovania podriadené peňažné príslušenstvo, ktoré je druhovo rovnakou pohľadávkou ako peňažná istina, ktorá však takémuto obmedzeniu (exekučná nevymáhateľnosť po troch rokoch od vykonateľnosti) nepodlieha. Teda porovnávaná skupina tu nie sú všetky peňažné pohľadávky, na ktoré § 61b ods. 3 Exekučného poriadku dopadá, ale porovnávanou skupinou sú tu všetky peňažné pohľadávky (istina aj príslušenstvo). V takejto skupine § 61b ods. 3 Exekučného poriadku na jedny pohľadávky (príslušenstvo) dopadá, na iné (istiny) nedopadá, hoci celá táto skupina je druhovo rovnaká (ide o peňažné pohľadávky na istinu a príslušenstvo). Argumentácia vedľajšieho účastníka sa preto s námietkami navrhovateľa celkom míňa.“.

43. Navrhovateľ nesúhlasí ani s postojmi vlády k otázke proporcionality § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. Akcentuje, že sám «už v návrhu namietol, že nemožno považovať nijako za „špekulatívne“, ak veriteľ judikovanej pohľadávky len využíva priestor daný mu právnym poriadkom (10 ročnú premlčaciu dobu podľa § 110 Občianskeho zákonníka, novú štvorročnú premlčaciu dobu v rámci všeobecného obmedzenia § 408 Obchodného zákonníka). Vedľajší účastník zasa vo vyjadrení hovorí o „nepoctivom konaní veriteľa“, znova však nijako nevysvetľuje, prečo sa má konanie veriteľa, ktorého pohľadávka je judikovaná (!), považovať za nepoctivé len preto, že ju exekučne nevymáha hneď v prvom alebo druhom roku. Práve naopak, „nepoctivým“ je konanie dlžníka, ktorý namiesto správania podľa práva (teda rešpektovania exekučného titulu a splnenia pohľadávky priznanej veriteľovi) svoju povinnosť ignoruje. Navrhovateľ z daných okolností nevidí žiaden legitímny záujem na podpore takéhoto správania dlžníka... K odkazu vedľajšieho účastníka na princíp vigilanti bus iura scripta sunt považuje navrhovateľ za potrebné predovšetkým opraviť príslušnú vetu vo svojom návrhu, ktorá má správne znieť „favorizuje dlžníkov veriteľov, ktorí o svoje práva dbajú a získajú exekučný titul čo najskôr...“ (t. j. v pôvodnom návrhu vypadlo slovo dlžníkov, čím táto veta získala v podstate presne opačný obsah, než čo sa ňou chcelo povedať, čo zrejme viedlo aj na strane vedľajšieho účastníka k nedorozumeniu). Podstata námietky navrhovateľa je však zrejme z celého obsahu daného odseku [písmeno e) na s. 10 návrhu]. Navrhovaná úprava v skutočnosti znevýhodňuje veriteľov, ktorí o svoje práva dbajú: ak totiž získajú na svoju pohľadávku exekučný titul ihneď, prípadne krátko po jej nesplnení dlžníkom, môžu začať príslušenstvo vymáhať v podstate len za veľmi krátky čas od nesplnenia povinnosti dlžníkom, inak naň stratia nárok. Naopak, ak veriteľ vyčkáva s uplatnením pohľadávky až do konca premlčacej doby, môže v zmysle § 61b ods. 3 Exekučného poriadku vymáhať príslušenstvo za omnoho dlhšie obdobie (premlčacia doba + doba trvania súdneho konania + tri roky § 61b ods. 3 Exekučného poriadku).».

44. Navrhovateľ sa nestotožňuje s názorom vlády, podľa ktorého „je všeobecným záujmom čo najskôr začať exekúciu...“, pretože «takto formulovaný verejný záujem neexistuje. Naopak, zmyslom a účelom exekúcie je zabezpečiť vymoženie nárokov priznaných veriteľom exekučnými titulmi (teda napospol právoplatnými rozhodnutiami súdov a iných orgánov verejnej moci) a tým v konečnom dôsledku zabezpečiť efektívnosť štátnej moci a posilňovať dôveru adresátov právnych noriem a občanov vôbec, že právo nezostane len na papieri, ale štát zabezpečí jeho uplatnenie, naplnenie a vymoženie, čím v podstate legitimizuje svoju existenciu a pre seba vyhradený monopol na násilie. Aby sa naplnil tento účel exekúcie, je niekedy vhodné ju začať čo najskôr, niekedy neskôr a niekedy ju (radšej) nezačať vôbec. Takisto je neodôvodnené ďalšie tvrdenie, že „proporcionalita [§ 61b ods. 3] je daná práve vysokým verejným záujmom na efektívnosti a rýchlosti exekučného konania až s dosahom na odbremenenie sústavy exekučných súdov“. Ako navrhovateľ uviedol už v návrhu, v niektorých prípadoch (známa nemajetnosť dlžníka, konkurz proti nemu a pod.) je v záujme efektívnosti a rýchlosti exekučného konania začať ho neskôr, prípadne vtedy, keď u dlžníka bude možné očakávať nejaký majetok. Argument „odbremením súdov“ považuje navrhovateľ nielen za nesprávny, ale priamo za protiústavný. Úlohou súdov je tak podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu ochrana práv a slobôd. Ústavný súd rovnako konštantne (v súvislosti s čl. 48 ods. 2 ústavy) judikuje, že je úlohou štátu zabezpečiť dostatočne vybavenú súdnu sústavu, ktorá umožní každému realizovať svoje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Podľa názoru navrhovateľa nemôže byť legitímnym cieľom pre obmedzenie základného práva vlastníť majetok to, že vlastníci majetku (napr. veritelia

judikovaných pohľadávok) budú svoje právo uplatňovať (vymáhať) v konaní pred súdom. Takýmto spôsobom by totiž bolo možné „legitímne“ obmedziť akékoľvek základné právo s odkazom na to, že jeho uplatnenie zaťažuje súdnu sústavu... Navrhovateľ na základe uvedeného zastáva názor, že vedľajší účastník vo svojom vyjadrení neuviedol žiaden legitímny cieľ napadnutej právnej normy pre obmedzenie vlastníckeho práva veriteľov k ich vykonateľne priznaným pohľadávkam.».

45. Podľa navrhovateľa nemožno súhlasiť ani s dôvodmi vlády týkajúcimi sa testu proporcionality v užšom slova zmysle. Vláda sa tu podľa navrhovateľa uchýlila k použitiu «všeobecných politických fráz, ktorých cieľom je vyvolať dojem, že s exekúciami „nie je nič v poriadku“ a tento neporiadok naprávi práve napadnuté ustanovenie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. V skutočnosti však dôvody uvádzané vedľajším účastníkom nemajú nijaký súvis s týmto ustanovením, čo možno jednoducho dokázať:

- nie je zrejmé, ako zabráni § 61b ods. 3 Exekučného poriadku postupovaniu pohľadávok cez offshore zóny a ich uplatňovaniu „niekoľko dní pred uplynutím 10ročnej lehoty“; na druhej strane nie je zrejmé, čím sa mení charakter vykonateľnej pohľadávky postúpením do offshore zóny a prečo je uplatnenie vlastníckeho práva tohto postupníka k pohľadávke formou exekúcie (väčším či menším) zneužitím práva oprávneného než keby k postúpeniu nedošlo. Ak chcel zákonodarca brániť neobmedzenému postúpeniu pohľadávok, mohol sa napr. vrátiť k úprave § 37 ods. 3 Exekučného poriadku účinnej do 31. augusta 2005 a podmieniť účinky postúpenia v exekúcii preukázaním súdnym rozhodnutím alebo verejnou listinou,

- § 61b ods. 3 Exekučného poriadku nechráni pred „enormne vysokým príslušenstvom“, ak sa exekúcia začne do troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu,

- navrhovateľ sa už skôr vyjadril k nedôvodnému stotožňovaniu „pocitvého“ veriteľa s veriteľom, ktorý začal exekúciu ihneď po vykonateľnosti exekučného titulu; takéto stotožňovanie podsúva všetkým veriteľom nepocitvé úmysly a ignoruje, že v niektorých prípadoch môže byť nepocitvým práve začatie exekúcie rýchlo po vykonateľnosti exekučného titulu (napr. v čase, kedy bol povinný zjavne nemajetný),

- „kumulácia enormných súm príslušenstva pri minoritnej pohľadávke“ už pojmovovo nedáva zmysel („minoritný“ je menšinový); no nie je zrejmé, ako včasné iniciovanie exekúcie proti zjavne nemajetnému dlžníkovi bráni tohto dlžníka pred „nekonečne trvajúcou exekúciou“; práve naopak, pri súčasnom prístupe súdov k § 57 ods. 1 písm. h) Exekučného poriadku (zastavenie pre nedostatok majetku povinného) práve takýto postup vedie k nekonečnosti exekúcie, keďže ju voči dlžníkovi nemožno vykonávať efektívne (nemožno od neho reálne vymôcť vymáhané plnenia),

- § 61b ods. 3 Exekučného poriadku určite nesleduje zlepšenie vymožitelnosti práva, ak zbavuje veriteľov časti ich nárokov priznaných vykonateľnými exekučnými titulmi;...

...

Konečne, navrhovateľ nevidí žiadnu záruku proporcionality v tom, že následkom vyplývajúcim z § 61b ods. 3 Exekučného poriadku môže veriteľ uniknúť predložením dohody s dlžníkom o postupnom plnení pohľadávky v splátkach. Naopak, súd považuje za zjavne neprimerané, aby si veriteľ s pohľadávkou priznanou vykonateľným exekučným titulom musel zaobstarat súhlas dlžníka s takýmto splácaním. Bol to totiž práve dlžník, kto bol na jej zaplatenie (v určitej lehote)... zaviazaný exekučným titulom a kto túto vykonateľnú povinnosť nespĺnil. Toto ustanovenie tak v skutočnosti oberá exekučný titul o jeho elementárnu vlastnosť, a to presaditeľnosť ním uloženou povinnosťou aj proti vôli dlžníka. Zákon navyše nepredpokladá pre veriteľa žiadnu náhradnú možnosť, ako postupovať, ak napríklad dlžník je zjavne

nemajetný a preto (logicky) nie je ochotný pristúpiť na akúkoľvek dohodu o splátkach, ale ak je napríklad dlžník dočasne neprítomný (neznámeho pobytu). Práve v týchto prípadoch dáva malý zmysel aj iniciovanie okamžitej exekúcie, keďže tá má len malú nádej na úspech. Veriteľovi teda nezostáva nič iné než ju iniciovať s rizikom znášania jej trov po zastavení pre nemajetnosť dlžníka (§ 202 ods. 2 Exekučného poriadku) alebo nechať si odňať nárok na príslušenstvo v zmysle § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. Ani jeden z týchto následkov nemožno považovať za akékoľvek „zmiernenie“ pravidla v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. Práve takéto zmiernenie by však malo byť podstatou tvrdenej proporcionality.».

46. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti návrhu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zmena § 61b ods. 3 Exekučného poriadku po prijatí návrhu na ďalšie konanie

47. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

48. Ústavný súd zistil, že národná rada schválila 29. novembra 2016 zákon č. 2/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela účinná od 1. apríla 2017“), ktorý nadobudol účinnosť sčasti 1. februára 2017, sčasti 1. marca 2017, sčasti 1. apríla 2017 a sčasti 1. júla 2017.

49. Exekučno-právnej normy zakotvanej v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku sa popísaná zmena dotkla s účinnosťou od 1. apríla 2017, a to tak, že § 61b v znení účinnom od uvedeného dátumu reguluje doručovanie upovedomenia o začatí exekúcie.

50. Podľa § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v znení novely účinnej od 1. apríla 2017 ak sa napriek vykonanému šetreniu nepodarí upovedomenie o začatí exekúcie doručiť povinnému do troch mesiacov od začatia exekúcie, doručí sa mu oznámením v Obchodnom vestníku; súčasne sa upovedomenie o začatí exekúcie doručí súdu, ktorý ho zverejní na úradnej tabuli alebo na webovej stránke. Upovedomenie o začatí exekúcie sa v takom prípade považuje za doručené uplynutím 30 dní odo dňa nasledujúceho po zverejnení oznámenia v Obchodnom vestníku.

51. Je teda zjavné, že ustanovenie Exekučného poriadku zahrnuté do petitu navrhovateľovho návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov je už v súčasnosti zamerané na reguláciu objektu celkom odlišného v porovnaní s právnym stavom účinným do 31. marca 2017. K popísanej zmene právnej úpravy došlo po právoplatnom prijatí navrhovateľovho návrhu na ďalšie konanie.

52. Podľa § 41a ods. 4 zákona o ústavnom súde ak preskúmané právne predpisy stratia platnosť pred vyhlásením nálezu ústavného súdu, konanie sa zastaví.

53. Ústavný súd v ustálenej judikatúre zásadne považuje stratu platnosti preskúmaných právnych predpisov za dôvod na zastavenie konania bez ohľadu na to, že v čase doručenia návrhu na začatie konania napadnuté právne predpisy, ich časti alebo jednotlivé ustanovenia ešte boli súčasťou platného právneho poriadku Slovenskej republiky (PL. ÚS 23/02, PL. ÚS 16/03, PL. ÚS 4/2016).

54. Napriek citovanému ustanoveniu zákona o ústavnom súde i naň nadväzujúcej rekapitulovanej judikatúre ústavného súdu nemožno stratiť so zreteľom skutočnosť, že svojím návrhom navrhovateľ inicioval konanie o súlade právnych predpisov, ktorého predmetom je kontrola ústavnosti vykazujúca prvky konkrétnosti.

55. Podľa intertemporálneho pravidla novely účinnej od 1. apríla 2017 zakotveného v § 243h ods. 1 prvej vete Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017 ak tento zákon v § 243i až 243k neustanovuje inak, exekučné konania začaté pred 1. aprílom 2017 sa dokončia podľa predpisov účinných do 31. marca 2017.

56. Súčasne § 243i až 243k Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017 sa regulačne problematiky prekážok vymáhania príslušenstva judikovaných pohľadávok nedotýkajú.

57. Zmyslom oprávnenia všeobecného súdu iniciovať konanie o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom je odstránenie pochybností všeobecného súdu o ústavnosti konkrétneho ustanovenia, pred použitím ktorého všeobecný súd stojí, resp. ktorého aplikácia všeobecným súdom prichádza do úvahy (PL. ÚS 3/2014). V podstate teda účelom konania o súlade právnych predpisov začatého na návrh všeobecného súdu je účinná pomoc ústavného súdu všeobecnému súdu prostredníctvom vyriešenia prejudícia ústavno-právnej povahy spadajúceho do výlučnej právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy (PL. ÚS 1/2018).

58. Ústavný súd pri podstate konania o súlade právnych predpisov iniciovaného všeobecným súdom zdôrazňuje význam ústavnej normy zakotvenej v čl. 144 ods. 2 ústavy, ktorá vyžaduje aby v systéme špecializovaného a koncentrovaného typu kontroly ústavnosti, z ktorého vychádza aj ústava, o súlade právnych predpisov nižšieho stupňa právnej sily s právnymi predpismi vyššieho stupňa právnej sily, osobitne ústavou a ústavnými zákonmi, mohol rozhodovať v zásade vždy len nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, t. j. ústavný súd (čl. 124 ústavy). Táto ústavná konštrukcia je vyjadrením vnútornej del'by moci (práce) vo sfére súdnej moci založenej na výhradnom oprávnení ústavného súdu rozhodovať o ústavnosti, prípadne zákonnosti právnych predpisov, ktoré by malo zároveň garantovať jednotnosť judikatúry v tejto oblasti.

59. Preto ústavný súd zastáva stále viac sa stabilizujúci právny názor, podľa ktorého je zo zásady ústavne súladného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) potrebné vyvodit' záver, že v prípadoch, ak má všeobecný súd prerokúvanú vec rozhodnúť podľa právneho predpisu, jeho časti alebo jednotlivého ustanovenia, ktorý(é) už bol(o) zrušený(é), ale je v dôsledku prechodných ustanovení tohto alebo iného právneho predpisu uplatniteľný(é) pre rozhodnutie v konkrétnej veci, sa § 41a ods. 4 zákona o ústavnom súde o zastavení konania pred ústavným súdom, ktoré má len právnu silu zákona, nepoužije. Zastavenie konania v takýchto prípadoch by totiž nielen poprelo zmysel a účel konania o súlade právnych predpisov iniciovaného všeobecnými súdmi v súvislosti s ich rozhodovacou činnosťou podľa čl. 144 ods. 2 ústavy, ale by bolo aj v rozpore s koncepciou špecializovaného a koncentrovaného typu kontroly ústavnosti právnych predpisov, z ktorého vychádza ústava, a je tiež výrazom neprimeraného príklonu k formalistickému chápaniu ochrany ústavnosti (PL. ÚS 1/2010; uznesenie z 27. januára 2010 o prijatí na ďalšie konanie).

60. Ak by v existujúcom štádiu ústavný súd konanie o návrhu navrhovateľa s poukazom na § 41a ods. 4 zákona o ústavnom súde zastavil, konanie o vydaní poverenia na vykonanie exekúcie by po právoplatnosti zastavujúceho uznesenia ústavného súdu muselo pokračovať a navrhovateľ by bol povinný rešpektujúc § 243h ods. 1 prvú vetu Exekučného poriadku účinného od 1. apríla 2017 (bod 55) aplikovať na žiadosť súdnej exekútorky o vydanie

poverenia na vykonanie exekúcie § 61b ods. 3 v napadnutom znení účinnom do 31. marca 2017, a to bez toho, že by ústavný súd zaujal meritórny a právne záväzný (čl. 144 ods. 2 druhá veta ústavy) názor na presvedčenie navrhovateľa o rozpore predmetného ustanovenia s označenými článkami ústavy.

61. Z uvedených dôvodov zmena dotknutej právnej úpravy počas konania o súlade právnych predpisov nevedie ústavný súd k zastaveniu tohto konania. Naopak, s ohľadom na účel konania o súlade právnych predpisov vyvolaného návrhom všeobecného súdu je ústavný súd povinný pristúpiť k meritórnemu prieskumu oboch návrhom atakovaných ustanovení.

III.

Podstata § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a dôvody návrhu navrhovateľa

62. Podľa § 61b ods. 3 Exekučného poriadku zaradeného v ustanoveniach regulujúcich rozsah exekúcie ak ide o splnenie povinnosti zaplatiť peňažnú pohľadávku a oprávnený podá návrh na vykonanie exekúcie viac ako tri roky od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu, nemožno vykonať exekúciu na vymoženie príslušenstva pohľadávky priznanej exekučným titulom; to neplatí, ak oprávnený k návrhu na vykonanie exekúcie priloží dohodu o postupnom splnení pohľadávky priznanej exekučným titulom uzavretú s povinným v priebehu troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu.

63. Vo všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 106/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 106/2014 Z. z.“) a ktorým boli obe sporné ustanovenia do právneho poriadku zavedené, sa uvádza, že zmenu právnej úpravy a jej doplnenie predkladateľa pripravili „ako reakciu na pretrvávajúcu problematickú aplikačnú prax, ktorá dlhodobo rezonuje pri poskytovaní peňažných prostriedkov spotrebiteľom a spája sa najmä s činnosťou tzv. nebankových subjektov. Podľa európskych štatistík až 1,2 milióna obyvateľov Slovenskej republiky žije na hranici chudoby, pričom na súdoch je vedených viac ako milión exekučných konaní. Z údajov Sociálnej poisťovne je známe, že takmer 26 000 dôchodcov je exekvovaných na návrh nebankových subjektov poskytujúcich tzv. rýchle pôžičky, drobné úvery alebo financujúcich splátkový predaj. Na finančnom trhu sa vyskytujú spoločnosti, ktoré využívajú nedostatky právnej úpravy a spotrebiteľom finančné prostriedky poskytujú pri celkových nákladoch, ktoré dosahujú niekedy až stovky percent navýšenia oproti požičanej sume. K neprimeraným úrokom pristupujú početné poplatky, ktoré zvyšujú celkové náklady na pôžičku alebo úver a stáva sa realitou, že spotrebiteľ pri úvere 200 eur musí za rok vrátiť až 398 eur. Uvedené javy sú veľmi často spojené s používaním neprijateľných zmluvných podmienok a nekalých obchodných praktík, ktoré sú značne rozšírené práve v sektore finančných služieb a poskytovania peňažných prostriedkov spotrebiteľom... Navrhovatelia z kontaktu s poškodenými občanmi a v spolupráci s niektorými štátnymi orgánmi s poukazom na uvedené skutočnosti vysledovali následky značného poškodzovania práv spotrebiteľov vo sfére požičiavania finančných prostriedkov. Zraniteľnosť niektorých skupín občanov rastie v nepriamej úmere s úrovňou právneho vedomia a v priamej súvislosti s ich ekonomickým a sociálnym statusom spotrebiteľov a životnou situáciou.“

64. Následne sa vo všeobecnej časti dôvodovej správy už konkrétnejšie uvádza, že „jadro navrhovanej právnej úpravy tvorí novelizácia Občianskeho zákonníka, v rámci ktorej sa do slovenského právneho poriadku zavádza inštitút civilnoprávnej úžery a stanovuje sa najvyššia prípustná odplata pre prípad požičiavania finančných prostriedkov spotrebiteľovi... návrhom zákona sa rovnako rozširuje katalóg neprijateľných zmluvných podmienok, zavádza sa v poradi

d'alší dôvod neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy a reguluje sa písmo v spotrebiteľských zmluvách a súvisiacich listinách“.

65. Navrhovatelia zákona č. 106/2014 Z. z. vo všeobecnej časti dôvodovej správy vypočítavajú právne predpisy, ktoré majú byť predkladaným návrhom zákona novelizované (do výpočtu je zahrnutý aj Exekučný poriadok) a sumárne konštatujú, že „všetky navrhované zmeny a doplnenia uvedených zákonov vo svojom súhrne tvoria komplexnú systematicky prepojenú spotrebiteľskú úpravu, ktorej cieľom je ochrániť práva občanov pred územíckymi praktikami poskytovateľov úverov a pôžičiek, zlepšiť postavenie občanov v exekúciách, predísť manipulácii dobrovoľných dražieb, sprísniť úpravu a poskytovanie spotrebiteľských úverov a zvýšiť ochranu spotrebiteľov pri kúpe tovaru alebo služby upravením osobitného práva na odstúpenie od zmluvy“.

66. Adresne potom k § 61b ods. 3 Exekučného poriadku osobitná časť dôvodovej správy vysvetľuje, že cieľi na prevenciu, „aby sa predišlo tomu, že exekučný titul bude slúžiť veriteľovi ako cenný papier, ktorý si nechá špekulatívne odležať pokiaľ v neprospech dlžníka narastú úroky a prípadne ďalšie sankcie a až tesne pred uplynutím premlčacej doby vyvolá exekúciu... V tomto prípade sa zavádza osobitná civilnoprávna sankcia splnená s neskorším vyvolaním exekúcie, podľa ktorej bude veriteľ špekulatívne postihnutý následkom, že exekúcia nebude môcť začať na vymoženie príslušenstva pohľadávky, ktoré vzniklo po vydaní exekučného titulu. Právna norma má veriteľa motivovať k tomu, aby exekúciu vyvolal najneskôr do dvoch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu.“. V priebehu zákonodarného procesu bola potom pôvodne navrhovaná dvojročná doba nahradená trojročnou dobou.

67. Pravidlo zakotvené v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku zakotvuje procesnú prekážku objektívnej povahy, ktorej naplnenie účinne zabráni oprávnenému z exekučného titulu nútene vymôcť od povinného príslušenstvo vykonateľne judikovanej peňažnej pohľadávky. Zároveň predmetná právna norma zavádza aj výnimku z kogentnej limitácie, ktorá je podmienená dohodou medzi oprávneným a povinným o postupnom splnení pohľadávky uzavretou v priebehu troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu.

68. Argumentácia účastníkov konania zreteľne poukazuje na súvis preskúmaného pravidla s inštitútom premlčania podľa zodpovedajúcich ustanovení Občianskeho zákonníka, ako aj podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“).

69. Ústavný súd z pohľadu odôvodňovania výroku tohto nálezu nepovažuje za prínosné hĺbkovo analyzovať všetky aspekty aplikačných súvislostí napadnutého ustanovenia s § 110 Občianskeho zákonníka či s ustanoveniami Obchodného zákonníka o premlčaní. Špecifických situácií môže v aplikačnej praxi vzniknúť nepreberné množstvo a je úlohou všeobecných súdov, aby pri ich riešení prijali závery zodpovedajúce nielen požiadavkám zákona, ale aj ústavy.

70. Ústavný súd vníma ako podstatnejšie zamerať svoju pozornosť na niektoré teleologické súvislosti uvedených právnych noriem, ktoré vykazujú presah až do sféry ústavnosti a vďaka tomu sú spôsobilé prispieť k objektivite a ústavnej korektnosti posúdenia kritizovanej právnej normy.

71. Účel premlčania sa v právnej teórii chápe v troch rovinách. Zahŕňa stimuláciu veriteľa na včasné uplatňovanie nárokov, pôsobí preventívne voči dôkaznej núdzi a prispieva k právnej istote (ZBRÁNEK, M. Ještě k promlčení úroků z prodlení. In: Bulletin advokacie, 2/2005, s. 66; GRAUSOVÁ, K. – ŠTEVČEK, M. Premlčanie úrokov z omeškania. In: Bulletin slovenskej advokácie, 2010, č. 12, s. 16, 17).

72. Pre premlčanie je aspekt právnej istoty veľmi významný. V podstate doň ústia aj prvé dve rekapitulované roviny vyjadrujúce účel premlčania. Ústavný súd v spotrebiteľskej veci sp. zn. PL. ÚS 11/2016 uviedol, že „premlčanie vyjadruje záujem spoločnosti o to, aby boli dlhy súdne (justične), za účasti štátu vymáhané len v rozumnom čase, pretože s časom sa prehlbuje dôkazná núdza a vôbec vedomosť o dlžobe“. Ide tu teda o záujem spoločnosti, ktorý právna istota nepochybne napĺňa. Premlčanie môže mať dopad aj na postavenie tretích osôb zainteresovaných na rôznych dispozíciách s dotknutou pohľadávkou. Z uvedených hľadísk sa ochrana právnej istoty prostredníctvom premlčania dostáva až do polohy ochrany verejného záujmu, konkrétne záujmu na stabilite právnych vzťahov v jej rozmanitých podobách. Nie náhodou nemá zmena v osobe veriteľa alebo dlžníka vplyv na plynutie premlčacej doby (§ 111 Občianskeho zákonníka).

73. Premlčanie judikovaného práva (§ 110 Občianskeho zákonníka) má z uvedeného hľadiska ešte špecifickejšie postavenie, pretože už niet sporu veriteľa a dlžníka o obsahu záväzkovo-právneho vzťahu. Kolízia základných práv veriteľa i dlžníka je štátom vyriešená. Preto je istota v právnych vzťahoch silnejšia a premlčacia doba narastie z troch na desať rokov.

74. Prvok verejného záujmu v inštitúte premlčania badať aj z pohľadu na premlčacie doby a právnu úpravu ich plynutia v Obchodnom zákonníku. Hoci je „základná“ premlčacia doba v tomto prípade dlhšia ako v Občianskom zákonníku, ostatná právna regulácia premlčania (práve tá, ktorá súvisí so súdnym uplatňovaním práv – § 405 a § 408 Obchodného zákonníka) stavia skôr na ochranu flexibility a rýchlosti nastolenia právnej istoty v obchodno-právnych (podnikateľských) vzťahoch.

75. Sumárne tak podľa názoru ústavného súdu premlčanie nie je z hľadiska ústavne relevantného účelu orientované zďaleka len na vzťah veriteľa a dlžníka a na rozhraničovanie sfér, v ktorých si realizujú ich základné práva dotknuté konkrétnym záväzkovo-právnym vzťahom. Ide tu aj o ochranu spoločenského záujmu na právnej istote spočívajúcej v stabilite súkromno-právnych vzťahov.

76. Napadnutá právna norma sa v dosiaľ prezentovaných reáliách ukazuje v odlišnom svetle. Celým ústavnoprávnym sporom sa ako červená niť vinie ochrana dlžníka. Prísny časový limit, na ktorý musí orgán exekučno-právnej ochrany oficiálne prihladať, štát zaviedol, aby dlžníkovi poskytol ochranu voči veriteľovi, ktorý po právoplatnom vyriešení sporu, po tom, čo už v rukách drží súdne potvrdenie, že naozaj veriteľom je, a v akom rozsahu, vyčkáva s návrhom na vykonanie exekúcie, aby narástlo príslušenstvo. Veriteľ je pritom obmedzený už existujúcim premlčaním, ktorým je presadzovaný aj verejný záujem. Keďže však v tomto prostredí je na základe poznatkov praxe (pozri dôvodová správa) potrebné chrániť nielen „záujem spoločnosti“ (PL. ÚS 11/2016), ale predovšetkým dlžníka pred veriteľom, zákonodarca zaviedol do Exekučného poriadku časový limit na podanie návrhu na vykonanie exekúcie, po márnom uplynutí ktorého je nevyhnutné poskytnúť dlžníkovi ochranu pred exekúciou.

77. Ochrana nešpecifického dlžníka nie je podľa názoru ústavného súdu otázkou ochrany druhovo identifikovateľného verejného záujmu, a to obzvlášť po tom, čo štátnou autoritou dôjde záväzným spôsobom k potvrdeniu hmotnoprávnej dlžníckej pozície. V tomto ohľade ústavný súd nemôže prijať vládou ponúknutú inšpiráciu rozsudkom ESLP vo veci LAWYERS PARTNERS, a. s., v. Slovakia (rozhodnutie ESLP o sťažnosti č. 51550/07 z 8. 10. 2013), ktorý riešil akceptovateľnosť legislatívneho zásahu zákonodarcu presadzujúceho verejný záujem (bod 83 uvedeného rozsudku), pričom sa zaoberal prípadmi ochrany spotrebiteľov, teda špecifickej skupiny dlžníkov, a to dokonca v trhovom segmente dodávok vysielacích služieb.

78. Ústavný súd na podklade v predchádzajúcich odsekoch stručne rekapitulovaného pozadia premlčania na jednej strane a napadnutej právnej úpravy na strane druhej nesúhlasí s navrhovateľom naznačeným účelovým konfliktom § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a § 110 Občianskeho zákonníka, ktorým na prvom mieste odôvodňuje rozpor s čl. 1 ods. 1 ústavy a ktorý by mal spočívať v tom, že «platia súčasne, len majú rozdielne použitie – jednak hmotnoprávne účinky posilnenia nároku veriteľa, druhá procesnoprávne „zbavenie“ veriteľa takto posilnených nárokov. Práve v tom pritom... spočíva ich rozpor a nezlučiteľnosť...». Naopak, z hľadiska ústavne významného účelu plní premlčanie vykonateľne judikovaného práva skôr úlohu ochrany stability právnych vzťahov, kým § 61b ods. 3 Exekučného poriadku cieľ v parciálnom aspekte (príslušenstvo) výlučne na ochranu dlžníka.

79. Súčasne, zohľadňujúc praktické hľadiská, ústavný súd v zhode s navrhovateľom uznáva, že systematický prístup zákonodarcu k zavedeniu predmetnej právnej normy do právneho poriadku skutočne môže sťažovať pozíciu adresátov pri identifikácii svojho právneho postavenia. Ústavný súd preto na jednej strane súhlasí s názorom navrhovateľa, podľa ktorého zákonodarca kritizovanú právnu normu „nezaradil... tam, kde by ju logicky bolo možné očakávať (napr. v § 110 Obč. zák.)“, no na strane druhej upozorňuje, že kritérium ústavnosti (súlady s čl. 1 ods. 1 ústavy) stojí nad podústavným rozlišovaním práva na hmotné a procesné (argumentácia navrhovateľa na strane 4 jeho stanoviska k vyjadreniu vedľajšieho účastníka). Pre ústavný súd je tak v posudzovaných súvislostiach rozhodujúce rešpektovanie požiadaviek jednoty a dostatočnej integrity právneho poriadku, pretože z týchto kautel následne vyplýva zrozumiteľnosť právnej regulácie i schopnosť potrebnej orientácie jej adresátov. Namietaný nesúlady § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1 ústavy z dôvodov systematických preto nevyjadruje nedostatok ústavnej relevancie, keďže ani zakotvenie kritizovaného pravidla do Exekučného poriadku nie je známkou totálneho systematického defektu, ktorý by od základu narušal schopnosť adresátov zorientovať sa v relevantnej právnej úprave.

80. Naopak, ústavný súd sa stotožňuje s názorom vlády, že aplikačný vzťah § 110 Občianskeho zákonníka a § 61b ods. 3 Exekučného poriadku je interpretovateľný použitím štandardných výkladových pravidiel, v ktorých sa vymedzuje neskorší právny predpis voči skoršiemu, ale aj osobitný zákon voči všeobecnému. Niet pochyb, že špecifický fokus § 61b ods. 3 Exekučného poriadku na judikované príslušenstvo peňažnej pohľadávky zakladá jeho pozíciu legis specialis voči § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka (lex generalis) zameraného na akékoľvek právoplatne judikované právo.

81. Pokiaľ ide o vzťah k § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka, dôvodným je odkaz navrhovateľa na úroky a opakujúce sa plnenia (úroky z omeškania) v občiansko-právnych vzťahoch, ktoré sú zročné do právoplatnosti rozhodnutia, teda sa premlčujú v desaťročnej premlčacej dobe, a na príslušenstvo peňažných pohľadávok, ktoré sa nespravujú režimom Občianskeho zákonníka (obchodnoprávne vzťahy). V týchto prípadoch je však podľa názoru ústavného súdu opätovne použiteľné výkladové pravidlo lex posterior derogat legi priori.

82. Ak navrhovateľ v stanovisku k vyjadreniu vlády uvádza, že „v prerokovanej veci sa však § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a § 110 Občianskeho zákonníka vzájomne nevylučujú – nederogujú, naopak, platia súčasne“, ústavný súd odkazuje i na skutočnosť, že exekučný titul vo veci vedenej na okresnom súde nadobudol vykonateľnosť 9. decembra 2009, pričom plynúce príslušenstvo (úroky z omeškania) bolo zročné už skôr (1. marca 2008, 1. apríla 2008, 3. mája 2008, 1. júna 2008, 28. júna 2008 a 14. augusta 2008). Z toho vyplýva, že v posudzovanej veci § 61b ods. 3 Exekučného poriadku mlčky deroguje § 110 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého by sa konkretizované príslušenstvo malo premlčať po

uplynutí desiatich rokov od vykonateľnosti exekučného titulu. Práve neskoršia právna norma (lex posterior) zavádza odlišné pravidlo, keď v prípade uplatnenia predmetného práva po troch rokoch od vykonateľnosti exekučného titulu je exekučný súd ex offio povinný exekučno-právnu ochranu veriteľovi odprieť. Nemožno teda súhlasiť s názorom navrhovateľa, že v ním prejednáwanej veci sa analyzované zákonné právne normy nederogujú.

83. Druhý zásadný tematický okruh navrhovateľovej kritiky pramení v kategórii príslušenstva použitej v jazykovej dikcii právnej normy zakotvenej v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. Podľa názoru navrhovateľa niet dôvodu na to, aby sa s vlastníckym právom k príslušenstvu judikovanej peňažnej pohľadávky narábalo po exekučno-právnej stránke odlišne v porovnaní s vlastníckym právom k judikovanej istine. Zároveň podľa jeho názoru ak by tu aj existovali dôvody na odlišné zaobchádzanie, toto je s ohľadom na podstatu kritizovaného ustanovenia neprimerané.

84. Národná rada v prevažnej časti svojho vyjadrenia ústavný súd nabáda k zužujúcemu výkladu pojmu „príslušenstvo pohľadávky“, čo by podľa jej názoru mohlo viesť k potrebe uplatnenia prednosti ústavne konformného výkladu pred derogáciou § 61b ods. 3 Exekučného poriadku.

85. Z pohľadu systematiky odôvodnenia nálezu ústavný súd považuje za osožné venovať sa rekapitulovanému dôvodu predloženého návrhu už v tejto časti. Ak by totiž pojem „príslušenstvo pohľadávky“ ponúkal interpretačný variant zabezpečujúci odstránenie navrhovateľových pochybností o ústavnom súlade § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, potom by skutočne bolo potrebné uvažovať o interpretatívnom výroku s následkom nevyhovenia návrhu v tejto časti. Rovnako by v takom prípade nebolo nutné pokračovať v ďalšom testovaní ústavnosti kritizovanej právnej normy.

86. Z vyjadrenia národnej rady ako odporcu vyplýva výkladový variant, podľa ktorého „je jedným z možných logických vysvetlení úmyslu zákonodarcu obmedziť nárok veriteľa na príslušenstvo tak, aby jeho výška narastala len po obdobie troch rokov od vykonateľnosti právoplatného rozhodnutia, avšak, aby po uplynutí tejto lehoty bolo príslušenstvo v tejto maximálnej výške stále vymožitelné“.

87. V osobitnej časti dôvodovej správy sa však vysvetľuje, že „exekúcia nebude môcť začať na vymoženie príslušenstva pohľadávky, ktoré vzniklo po vydaní exekučného titulu“.

88. Komentárová literatúra, uprednostňujúc teleologický výklad, zdôrazňuje, že «prípadný postup exekučného súdu, ktorý v takejto situácii zamietne žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie nielen v časti „pohyblivého“ príslušenstva pohľadávky, ale aj vo vzťahu k akémukoľvek ďalšiemu príslušenstvu pohľadávky... nepovažujeme za správny» (MAZÁK, J. Komentár k Exekučnému poriadku: §§ 61a – 61b. ASPI – pôvodné texty alebo texty upravené pre ASPI).

89. Predstaviteľný je aj výklad prednesený navrhovateľom, podľa ktorého oprávnený po uplynutí troch rokov nebude môcť exekvovať celé príslušenstvo peňažnej pohľadávky, teda príslušenstvo zročné pred vykonateľnosťou, ako aj po nadobudnutí vykonateľnosti exekučného titulu.

90. Možno teda sumarizovať, že preskúmaná právna norma ponúka niekoľko nerovnakých výkladových prístupov a ani samotná národná rada ako pôvodca vykladanej právnej normy v tomto ohľade nie je dostatočne konzistentná.

91. Ústavný súd vo veci sp. zn. PL. ÚS 15/98 judikoval, že ak zákonodarca prijme právnu normu, ktorej formulácia nie je jednoznačná, nastoľuje stav právnej neistoty. Miera právnej neistoty je rozdielna. Niekedy ju možno odstrániť výkladom práva podľa všeobecného princípu

výkladu a uplatňovania práva ustanoveného čl. 152 ods. 4 ústavy. Inokedy právnu neistotu týkajúcu sa správania ustanoveného právnu normou nemožno odstrániť ani výkladom podľa čl. 152 ods. 4 ústavy. V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi... a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4).

92. Nadväzne ústavný súd konštatoval, že je povinnosťou všeobecných súdov v situácii, keď právny predpis dovoľuje dvojaký výklad (jeden ústavne konformný a druhý ústavne nekonformný), vykladať právny predpis spôsobom ústavne konformným. Toto právo a zároveň aj povinnosť všeobecných súdov vyplývajúca z čl. 152 ods. 4 ústavy sa však nedá použiť vtedy, keď jednoznačné znenie normatívneho textu (i keď sa javí všeobecnému súdu ako ústavne nekonformné) vylučuje jeho interpretáciu iným spôsobom. V takomto prípade totiž odlišné ponímanie normatívneho textu by bolo treba považovať za prejav arbitrárnosti (I. ÚS 212/06, I. ÚS 338/06).

93. V súdnej veci je pre ústavný súd podstatným záver, či preskúmaná právna norma znie jednoznačne, v dôsledku čoho je vylúčená jej interpretácia iným spôsobom.

94. Rozhodujúcim determinantom je podľa názoru ústavného súdu fakt, že ťažiskový pojem „príslušenstvo pohľadávky“ je pojmom legálne definovaným. Ako už bolo uvedené, podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením. Nič nenasvedčuje tomu, že by citovaná norma nebola normou kogentnou, a že by súkromnoprávny charakter občianskoprávných alebo obchodnoprávných vzťahov spojený s prvkom zmluvnej autonómie ponúkal účastníkom právnych vzťahov priestor pre odchýlne dojednanie.

95. Príklon k zužujúcemu výkladu, po ktorom volá národná rada, by v podstate musel viesť k vylúčeniu časti úrokov z omeškania (eventuálne poplatku z omeškania) a v určitých prípadoch v závislosti od obsahu zmluvných dojednaní kontrahentov aj časti úroku z obsahovej náplne diskutovaného pojmu. Zjednocujúco ide o to, že limit vykonateľnosti príslušenstva pohľadávky by v takomto prípade cielil len na jeho pohyblivú zložku rastúcu v čase. To by vyžadovalo zaujatie jednoznačného výkladového postoja k otázke, či má ísť o príslušenstvo narastajúce hneď po vykonateľnosti exekučného titulu alebo len o príslušenstvo zročné po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu. Preskúmaná právna norma neumožňuje v uvedenom ohľade jednoznačne „nahmatať“ zámer zákonodarcu prostredníctvom explicitne zavedenej trojročnej lehoty, pretože tá nelimituje hmotnoprávne založené prírastky príslušenstva, ale procesné právo oprávneného domáhať sa nevyhnutnej štátnej asistencie pri ochrane svojho vlastníckeho práva. Popísanú nejednoznačnosť podporuje aj zjavný rozpor osobitnej časti dôvodovej správy a vyjadrenia národnej rady k návrhu navrhovateľa (body 86 a 87).

96. V posudzovanej veci sa tak črtá konflikt legálnej definície s vôľou zákonodarcu (dôvodová správa a vyjadrenie odporcu), z ktorej však možno vyvodit' iba to, že zákonodarca s istotou nezamýšľal postihnúť neexekvovateľnosťou všetko príslušenstvo peňažnej pohľadávky.

97. Podľa viackrát judikovaného právneho názoru Spolkového ústavného súdu (rozhodnutie z 15. októbra 1996 vo veci sp. zn. 1 BvL 44, 48/92, rozhodnutie z 19. januára 1999 vo veci sp. zn. 1 BvR 2161/94, rozhodnutie zo 14. decembra 1999 vo veci sp. zn. 1 BvR 1327/98, rozhodnutie zo 16. decembra 2014 vo veci sp. zn. 1 BvR 2142/11) sa možnosť ústavne konformného výkladu v každom prípade končí tam, kde by sa dostala do rozporu so

slovným znením (Wortlaut) a s jasne rozpoznateľnou vôľou zákonodarcu (klar erkennbarer Willen des Gesetzgebers).

98. Vôľa zákonodarcu týkajúca sa limitov uplatňovania § 61b ods. 3 Exekučného poriadku nie je z podkladov, ktoré má ústavný súd k dispozícii, jednoznačne rozpoznateľná (body 86 a 87). Tento samotný fakt by azda mohol zrealizovať možnosť uplatnenia ústavne konformného výkladu. Nemožno ale ignorovať, že vôľa zákonodarcu je na druhej strane dostatočne jasne rozpoznateľná v § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, kde zrozumiteľne vyjadril, čo tvorí obsahovú náplň pojmu „príslušenstvo pohľadávky“.

99. Rovinu slovného znenia zas ústavný súd vidí ako interpretačne nápomocnú predovšetkým v prípadoch použitia takých slov či slovných spojení v písanej právnej norme, ktoré právo záväzne nedefinuje (najčastejšie neurčité právne pojmy), a vykladač je odkázaný na zákonitosť slovenského jazyka. V posudzovanej veci pojem „príslušenstvo pohľadávky“ s určitou nemožno považovať za kategóriu právom nedefinovanú a požiadavka jednoty a vnútornej bezrozpornosti právneho poriadku očakáva od interpretátora garanciu jednotnosti v používaní i aplikovaní tohto pojmu. Preto by podľa názoru ústavného súdu prípadný zužujúci výklad § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, ktorý navrhuje národná rada, kolidoval so slovným znením § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, čím by sa dostal nielen do polohy contra legem, ale narušil by aj požiadavku právnej istoty (vnútorná bezrozpornosť právneho poriadku).

100. Akceptáciou očakávania národnej rady (bod 84) by tak síce ústavný súd mohol vyhovieť požiadavke zabezpečenia ochrany základného práva oprávneného vlastníť majetok či jeho základného práva na súdnu ochranu pri aplikácii § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, súčasne by však do budúcnosti vážne ohrozil ústavne chránenú hodnotu právnej istoty a s ňou spojenú chránenú hodnotu základného práva dlžníka (povinného) vlastníť majetok a jeho základného práva na súdnu ochranu v procese exekúcie. Hranicou prípustnosti ústavne konformného výkladu je teda aj zabezpečenie funkčnej symbiózy ústavných noriem. Ústavná konformita výkladu pojmovo nemôže znamenať súlad len s niektorými ústavou chránenými hodnotami, kým iné by boli narušané.

101. Ústavný súd si v tejto súvislosti uvedomuje, že ho možno obviniť z príliš pozitivistického prístupu (a to obzvlášť k súkromnoprávnej regulácii) a z nedostatku odvahy vydať sa cestou voľnejšieho prístupu k otázke viazanosti doslovným znením právnej normy. Presadením výkladu navrhovaného národnou radou by síce implicitne, no zároveň doktrínálne pripúšťal odchýlenie sa nielen od slovného vyjadrenia právnej normy (to je v zásade prípustné v záujme ochrany ústavnosti – napr. III. ÚS 72/2010), ale predovšetkým od záväznosti písaného práva. Ak by tento jeho postoj našiel v budúcom období odozvu na strane orgánov aplikácie práva, vznikol by nielen potenciál oslabenia systému špecializovanej a koncentrovanej ochrany ústavnosti, ale predovšetkým riziko nezanedbateľného rozladenia systémovej harmónie pri ochrane základných hodnôt demokratického a právneho štátu v prostredí mechanizmu uplatňovania verejnej moci.

102. Napokon, ak zmenou právnej úpravy, ktorá zaviedla pravidlo podľa § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, národná rada mierila na vylúčenie príslušenstva pohľadávky iba v určitej jej časti, nič jej nebránilo sformulovať predmetnú právnu normu spôsobom tomuto cieľu zodpovedajúcim. Dôkazom opodstatnenosti tejto námietky je aj formulácia pravidla obsahovo zodpovedajúceho preskúmvanej právnej norme v právnej regulácii zavedenej novelou účinnou od 1. apríla 2017 [§ 53 ods. 3 písm. g) § Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017], podľa ktorého súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak sa návrhom uplatňuje nárok na opakujúce sa príslušenstvo pohľadávky a návrh je podaný po troch rokoch od

nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu, a to bez toho, aby bol povinný na splnenie pohľadávky vyzvaný v posledných troch mesiacoch pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie, alebo bez toho, aby s povinným bola uzavretá dohoda o postupnom splnení pohľadávky priznanej exekučným titulom v priebehu troch rokov od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu. Je teda zjavné, že v tomto prípade už zákonodarca dokázal zamýšľané pravidlo artikulovať spôsobom, ktorý zameranie dotknutej právnej úpravy objektovo zúžil len na opakujúce sa príslušenstvo pohľadávky.

103. Z uvedených dôvodov ústavný súd neakceptuje interpretačný návrh národnej rady a § 61b ods. 3 Exekučného poriadku bude ďalej preskúmať vo výkladovej podobe preferovanej navrhovateľom, teda tak, že príslušenstvom pohľadávky v zmysle napadnutého ustanovenia je všetko príslušenstvo podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka.

IV.

(Ne)súlad § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj s čl. 46 ods. 1 ústavy

104. Okresný súd navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej rozhodol tak, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku odporuje základnému právu vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, právu na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu a základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Na prvom mieste preto ústavný súd musí zaujať stanovisko k otázke, či v napadnutom ustanovení regulovaný právny vzťah spadá do vecného rozsahu uvedených práv.

105. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

106. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

107. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

108. Ústavný súd konštantne vykladá a aplikuje čl. 20 ods. 1 ústavy tak, aby bol v súlade s čl. 1 dodatkového protokolu (PL. ÚS 17/00).

109. Predmetom ochrany podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu je len „existujúci majetok“, avšak z judikatúry ústavného súdu, ako aj ESĽP vyplýva, že pod tento pojem možno zahrnúť tiež majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, na základe ktorých môže sťažovateľ tvrdiť, že má prinajmenšom „legitímnu nádej“ na ich zhodnotenie (napr. nálezy ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 60/04, III. ÚS 328/05, III. ÚS 117/06, rozsudok ESĽP vo veci Pine Valley Developments LTD. a iní v. Írsko z 29. 11. 1991), resp. na dosiahnutie efektívneho užívania vlastníckeho práva (napr. rozsudok ESĽP z 12. 7. 2001 v konaní o sťažnosti č. 42527/98 vo veci Knieža Hans-Adam II. Lichtenštajnský v. Nemecko, § 83).

110. Majetok, ktorý je predmetom ochrany zaručenej podľa čl. 20 ústavy, teda zahŕňa nielen veci, ale aj práva a iné majetkové hodnoty (II. ÚS 19/97).

111. Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní o subsumpcii peňažných pohľadávok pod čl. 1 dodatkového protokolu naplnenie pojmu „užívanie majetku“ interpretačne podmieňuje zistením, či pohľadávka je dostatočne uznaná za vykonateľnú (rozsudok ESĽP z 9. 12. 1994 o sťažnosti č. 13427/87 vo veci Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece; § 59 – §62, rozsudok ESĽP zo 6. 3. 2003 o sťažnosti č. 41510/98 vo veci Jasiūnienė v. Litva, § 44).

112. Vzhľadom na to, že napadnutý § 61b ods. 3 Exekučného poriadku pri vymedzení svojej hypotézy viaže začiatok plynutia trojročnej lehoty na vykonateľnosť exekučného titulu, predpokladá existenciu pohľadávky, ktorá je kompetentnou autoritou uznaná za vykonateľnú. Pohľadávku, na ktorú sa vzťahuje § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, preto možno zahrnúť do kategórie majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, a aj pod regulatívny záber plynúci z čl. 20 ods. 1 ústavy.

113. Okrem toho prejednávany návrh sústreďuje pozornosť na procesný rozmer vlastníckeho práva ako základného práva zásadne hmotnej povahy. Článok 20 ods. 1 ústavy požaduje nielen rovnakosť jeho zákonného obsahu, ale aj jeho ochrany. Slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v tomto čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 a nasledujúcich ústavy (I. ÚS 23/01, III. ÚS 328/05, III. ÚS 260/07, I. ÚS 395/2016). Rovnako ESĽP pri rozhodovaní o porušení čl. 1 dodatkového protokolu hovorí o „inherent procedural requirements“ (základných procesných požiadavkách) označeného ustanovenia (napr. rozsudok z 21. 5. 2002 vo veci Jokela v. Fínsko, sťažnosť č. 28856/95).

114. Nemožnosť docieľiť výkon rozhodnutia znamená zásah do práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu (rozsudok ESĽP zo 7. 5. 2002 v konaní o sťažnosti č. 59498/00 vo veci Burdov v. Rusko, § 40).

115. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté ustanovenie predstavuje obmedzujúci zásah do vlastníckeho práva oprávneného z exekučného titulu. Zavádza totiž časový limit možnosti docieľiť výkon rozhodnutia prikazujúceho peňažné plnenie, a to v časti týkajúcej sa príslušenstva. Nepochybne teda ide o obmedzenie vlastníckeho práva, keďže od istého momentu je exekučný súd ako reprezentant mocenskej garancie vlastníckeho práva povinný vlastníkom žiadanú garanciu tohto hmotného práva odoprieť. Zároveň však ide aj o zásah do základného práva na súdnu ochranu, pretože zúženie realizácie vlastníckeho práva k judikovanej pohľadávke je stelesnené práve v zákonnom príkaze odoprieť požiadavku na nútený výkon zodpovedajúceho exekučného titulu tvoriaci integrálnu súčasť základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy. Prístup k súdu nemôže byť v ústavnej perspektíve vnímaný len ako formálne právo obrátiť sa na súd, ale je zameraný na zabezpečenie efektívnej právnej ochrany (rozhodnutie Spolkového ústavného súdu zo 16. mája 1995 v konaní sp. zn. 1087/91). Z uvedených dôvodov je potrebné posudzovať konformitu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s ústavou v podobe nerozlučnej jednoty čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu na jednej strane a čl. 46 ods. 1 ústavy na strane druhej.

Legitimita obmedzenia

116. Z už citovanej všeobecnej časti dôvodovej správy (body 63 až 65) vyplýva, že zákon č. 106/2014 Z. z. zahŕňal novelizáciu viacerých právnych predpisov, čím sa pokúsil poskytnúť komplexnú ochranu spotrebiteľskému segmentu trhu, a to predovšetkým vytvorením účinných zábran tzv. civilnoprávnej úžere, ktorej podstata tkvie v poskytovaní pôžičiek zo strany rôznych

finančných inštitúcií nebankovej povahy v prospech spotrebiteľov, pričom však úrok ako cena poskytnutia pôžičky spolu s ďalšími zmluvne dojednanými platbami zaväzujúcimi spotrebiteľa sú v hrubom nepomere k požičanej sume (§ 39a Občianskeho zákonníka). Omeškanie dlžníkov s vrátením pôžičky a s úhradou všetkých súvisiacich platieb potom vedie k ďalšiemu požičiavaniu za nevýhodných podmienok a spotrebiteľ (dlžník) sa ocitá v začarovanom kruhu permanentného zadĺženia.

117. Naproti tomu však osobitná časť dôvodovej správy adresne k napadnutému ustanoveniu ilustruje (bod 66) podstatne širší záber napadnutého ustanovenia v porovnaní s ochranou spotrebiteľa plynúcou zo všeobecnej časti dôvodovej správy, keď tvrdí ochranu akéhokoľvek dlžníka (nielen spotrebiteľa) pred špekuláciou veriteľa.

118. Naznačenú nezrovnalosť postrehla i vláda, ktorá vo svojom vyjadrení uviedla, že cieľom § 61b ods. 3 Exekučného poriadku je „vo všeobecnosti ochrana dlžníka pred špekulatívnym vyčkávaním veriteľa s podaním návrhu, ktoré by malo za následok navyšovanie príslušenstva... v zásade predmetné ustanovenie slúži na ochranu dlžníka pred nepoctivým konaním veriteľa (prejavujúcim sa prostredníctvom špekulatívneho odd'áľovania výkonu exekúcie zo strany veriteľa vo vzťahu k podaniu návrhu na jej vykonanie, čo v konečnom dôsledku môže byť v krajnom prípade chápané ako *abusus iuris*)“.

119. Ústavný súd súhlasí, že formulácia § 61b ods. 3 Exekučného poriadku nijako nepredznamenáva aplikáciu len v spotrebiteľskej sfére. Subjektom, ktorému je predmetné ustanovenie adresované, nie je iba oprávnený s judikovaným príslušenstvom peňažnej pohľadávky zo spotrebiteľského záväzku, ale akýkoľvek oprávnený s judikovaným príslušenstvom akejkoľvek peňažnej pohľadávky vymáhateľnej postupom podľa Exekučného poriadku.

120. Napadnuté ustanovenie znemožňuje vymáhateľnosť príslušenstva pohľadávky, ak veriteľ podá návrh na vykonanie exekúcie po troch rokoch od vykonateľnosti exekučného titulu, čím v podstate motivuje veriteľa, aby judikované príslušenstvo exekučne uplatnil najneskôr v uvedenej lehote. V opačnom prípade stráca exekučno-právnu ochranu zo strany štátu. Týmto sprostredkovaným spôsobom chráni napadnuté ustanovenie dlžníka.

121. Okrem hlavného účelu exekúcie a exekučného konania, ktorým je ochrana veriteľa prostredníctvom štátnej garancie vymáhateľnosti práva plynúceho z exekučného titulu, plní exekučné právo aj úlohu ochrany dlžníka pred nadmernými (neproporcionálnymi) zásahmi vyvolanými použitím prostriedkov výkonu rozhodnutí. V podstate sa tu prejavuje posun od liberálneho chápania exekúcie k jej sociálnemu poňatiu (Baur, F. und Koll. *Zwangsvollstreckungsrecht*. 13. völlig neubearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2006, s. 28 a nasledujúce). Hľadisko základných práv a slobôd v tomto regulatívnom prostredí vychádza z názoru, podľa ktorého pri ochrane dlžníka v procese exekúcie nejde ani tak o odvrátenie mocenských zásahov štátu, ale v prvom rade o riešenie kolízie základných práv (Popp, A. *Gläubigerschädigung*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2014, s. 154) subjektov záväzkovo-právneho vzťahu.

122. Napadnutým ustanovením zákonodarca pristúpil k normatívnemu riešeniu kolízie základných práv oprávneného a povinného v užšej a konkrétnejšie identifikovanej skupine skutkových situácií, ktorých spoločným menovateľom je časový aspekt (tri roky od vykonateľnosti exekučného titulu) i dimenzia objektová (vymáhanie príslušenstva peňažnej pohľadávky). Ide o zákonodarný nástroj určujúci časovú hranicu, po prekročení ktorej sa priestor pre realizáciu súdnej ochrany základného práva vlastníť majetok u povinného dlžníka

zväčšuje na úkor priestoru, ktorým dovtedy pri súdnej ochrane svojho základného práva vlastniť majetok disponoval veriteľ.

123. Popísaným nástrojom zákonodarca zvyšuje mieru súdnej ochrany základného práva vlastniť majetok u dlžníka limitovaním procesného priestoru určeného veriteľovi na exekučné uplatnenie príslušenstva judikovanej pohľadávky, čím súčasne znižuje riziko neprimeraného nárastu príslušenstva pohľadávky v dôsledku plynutia času. Ide o cieľ, ktorý ústavný súd považuje za dostatočne legitimizujúci obmedzenie ochrany základného práva veriteľa a vlastniť majetok i jeho základného práva na súdnu ochranu. Ide pritom o obmedzenie implicitné, relevantné vo väzbe na čl. 20 ods. 1 ústavy. Nemožno uvažovať o obmedzení explicitnom, plynúcom z čl. 20 ods. 3 ústavy, ktorý ráta so zneužitím vlastníctva na ujmu práv iných, pretože exekučné uplatnenie právoplatne a vykonateľne judikovaného práva oprávneným nie je bez ďalších prístupujúcich skutkových okolností hodnotiteľné ako zneužitie vlastníctva.

124. Ústavný súd sa nestotožňuje s právnym názorom navrhovateľa o účelovej orientácii právnej úpravy, podľa ktorého „jej jediným cieľom je zbaviť veriteľov (časti) ich právoplatne judikovaných pohľadávok teda zbaviť ich ochrany vlastníckeho práva, navyše potvrdeného právoplatným rozhodnutím“. Navrhovateľ sa vyjadril kategoricky. V podstate podozrieva zákonodarcu zo zlého úmyslu a v prípade pravdivosti citovaného výroku by nemohlo ísť o cieľ legitímny. Právna úprava, ktorá jediná je záväzná, však nedáva navrhovateľovi celkom za pravdu. Veriteľ má časový priestor troch rokov na exekučné uplatnenie judikovaného práva. Navyše, v priebehu uvedeného obdobia môže s dlžníkom uzavrieť dohodu o splátkach, čo zabráni striktnému uplatneniu trojročného limitu. V popísaných okolnostiach len ťažko uvažovať o „zbavení“ veriteľa jeho právoplatne judikovanej pohľadávky.

125. Okrem toho argumentácia navrhovateľa spochybňujúca legitimitu cieľa sa zakladá na východisku, ktorým je právna existencia (a tým aj záväznosť) pravidla regulujúceho premlčanie judikovaných pohľadávok v občianskom práve. Občiansky zákonník v § 110 ods. 1 zavádza desaťročnú premlčaciu dobu na uplatnenie právoplatne judikovaného práva. Navrhovateľ akoby predmetné ustanovenie Občianskeho zákonníka považoval za nemennú konštantu, od ktorej sa musí odvíjať každá ďalšia právna úprava, ba od ktorej závisí ústavnosť neskoršej právnej úpravy.

126. Ústavný súd konštatuje, že fakt sprísnenia dosiaľ uplatňovanej právnej úpravy nemôže (s výnimkou intertemporálnych súvislostí) sám osebe signalizovať neústavnosť. Zákonodarcu nemožno pripraviť o možnosť meniť právnú úpravu aj smerom k sprísneniu regulácie určitého objektu. Ak ide o prieskum súladu zákona s ústavou, referenčnou normou je norma ústavná, nie iná zákonná norma. Argumentáciu spochybňujúcu cieľ právnej úpravy a založenú na tvrdení aplikačného napätia medzi § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 61b ods. 3 Exekučného poriadku by bolo možné uznať za ústavne relevantnú len v prípade, ak by konflikt oboch právnych predpisov rovnakej právnej sily atakoval ústavné hodnoty súladnosti a vnútornej bezrozpornosti (PL. ÚS 22/06, PL. ÚS 2/2013) právneho poriadku spôsobom porušujúcim právnou istotu (čl. 1 ods. 1 ústavy). Do tejto polohy sa však vzájomný vzťah oboch uvedených ustanovení nedostal (body 78 až 82).

Test proporcionality

127. Ústavný súd vzhľadom na zistenie legitimacy cieľa posudzovanej právnej úpravy musí pristúpiť k testovaniu jej proporcionality. Okolnosti prejednávanej veci majú za následok, že v metodike skúmania primeranosti § 61b ods. 3 Exekučného poriadku sa tu stretáva nielen známy a frekventovane používaný trojstupňový test, ale aj požiadavka rovnakosti zákonného obsahu a

ochrany vlastníckeho práva plynúca z čl. 20 ods. 1 ústavy ako špecifický prejav ústavného princípu rovnosti. Kombinácia oboch popísaných rovín skúmania znamená, že test proporcionality tu možno postaviť do polohy skúmania ospravedlniteľnosti vyčlenenia vlastníkov judikovaných pohľadávok znejúcich na peňažné príslušenstvo podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka zo širšej skupiny vlastníkov judikovaných peňažných pohľadávok. V podstate teda ide o štvrtý krok ustáleného diskriminačného testu vyvinutého na pôde ESLP a používaného aj ústavným súdom (napr. PL. ÚS 1/2012, PL. ÚS 8/2014).

128. K otázke rovnakosti v zákonnom obsahu vlastníckeho práva ústavný súd uviedol, že čl. 20 ods. 1 ústavy určuje vlastníckemu právu všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah. Rovnaký zákonný obsah neznamená, že vlastníci všetkých vecí (ktoré môžu byť predmetom vlastníctva) majú absolútne rovnaké práva a povinnosti, ale vlastníci druhovo rovnakej veci (nehnutelnosť, hnutelnosť, akcia) majú mať zákonom určené rovnaké práva bez ohľadu na povahu vlastníka (PL. ÚS 38/95). Prípadná nerovnosť v zákonnom obsahu vlastníckeho práva by mohla byť ústavne akceptovateľná, avšak iba vtedy, keby bola objektívne a rozumne zdôvodnená, to znamená, keby sledovala legitímny cieľ a keby medzi týmto cieľom a prostriedkami prijatými na jeho dosiahnutie existoval vzťah proporcionality (napr. PL. ÚS 38/03, PL. ÚS 111/2011).

129. Nepochybne možno tento viackrát judikovaný právny názor vzťahovať aj na prípadnú nerovnosť v ochrane vlastníckeho práva, teda v jeho už konštatovanom procesnom rozmere, ktorý je ťažiskovým pri rozhodovaní o návrhu navrhovateľa a ktorý tvorí integrálnu súčasť regulácie inkorporovanej v čl. 20 ods. 1 ústavy. Úlohou ústavného súdu je tak posúdenie, či legálna konštrukcia tvorená namietanou zákonnou právnou normou predstavuje primeraný zásah zákonodarcu do základného práva vlastníť majetok, do práva na pokojné užívanie majetku a do základného práva na súdnu ochranu.

130. Test primeranosti (proporcionality) je štandardne založený na troch fázach. Prvou je skúmanie hľadiska vhodnosti (Geeignetheit). Ide tu o odpoveď na otázku, či inštitút obmedzujúci určité základné právo umožňuje dosiahnuť sledovaný cieľ, ktorým môže byť aj ochrana základných práv a slobôd iných subjektov. Druhou fázou je zisťovanie kritéria nevyhnutnosti, potrebnosti či použitia najmenej drastických prostriedkov (Erforderlichkeit, test of necessity, test of subsidiarity, sufficiently important objective). Má sa na mysli porovnanie posudzovaného legislatívneho prostriedku obmedzujúceho základné právo alebo slobodu s inými opatreniami umožňujúcimi dosiahnuť rovnakého cieľa, avšak nedotýkajúcimi sa základných práv a slobôd, resp. dotýkajúcimi sa ich v menšej miere (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci PL. ÚS 15/96). Napokon tretou fázou je skúmanie hľadiska proporcionality v užšom zmysle slova (Angemessenheit, test of proportionality in the strict sense, proportionate effect) (napr. PL. ÚS 3/00, PL. ÚS 23/06 a pod.).

Vhodnosť

131. Vyhovenie posudzovanej právnej úpravy v prvom kroku testu proporcionality vyžaduje, aby právna úprava smerovala k naplneniu účelu, ktorý je dostatočne dôležitý, aby odôvodnil (ospravedlnil) obmedzenie základného práva alebo slobody. Ak uvedená právna norma nie je spôsobilá dosiahnuť sledovaný účel, tak ide zo strany zákonodarcu o prejav svojvôle nezlučiteľný s princípom právneho štátu (napríklad PL. ÚS 113/2011, PL. ÚS 10/2013, PL. ÚS 13/2012).

132. Ako už ústavný súd identifikoval, cieľom § 61b ods. 3 Exekučného poriadku je ochrana dlžníka pred neprimeraným zásahom do vlastníckeho práva k jeho majetku, ktorým

ručí za splnenie vykonateľne judikovaného záväzku. Preskúmaná právna norma prikazuje exekučnému súdu zabrániť exekúcii v rozsahu príslušenstva pohľadávky priznanej exekučným titulom, ak oprávnený podá návrh na vykonanie exekúcie viac ako tri roky od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu. Prima facie tu teda ide o procesnú ochranu vlastníckej sféry dlžníka.

133. Pokiaľ ide o kritérium vhodnosti, ústavný súd konštatuje, že zákonodarcom zvolené opatrenie je spôsobilé dosiahnuť cieľ zamýšľaný zákonodarcom, avšak iba čiastočne.

134. Preskúmanú právnu normu je exekučný súd povinný uplatniť len za splnenia podmienky spočívajúcej v tom, že veriteľ tri roky od vykonateľnosti exekučného titulu nepodá návrh na vykonanie exekúcie. Uvedená podmienka má sama osebe procesno-právny charakter, lebo podanie návrhu na vykonanie exekúcie je procesno-právnu skutočnosťou. Podanie návrhu na vykonanie exekúcie pritom nemá hmotno-právny vplyv na prípadné ďalšie narastanie príslušenstva pohľadávky. Zo žiadneho ustanovenia hmotného práva ani zo žiadnej exekučno-právnej normy takýto právny následok nevyplýva. Inými slovami, ak oprávnený podá návrh na vykonanie exekúcie dva roky a jedenásť mesiacov po vykonateľnosti exekučného titulu, splní požiadavku plynúcu naň z § 61b ods. 3 Exekučného poriadku a exekučný súd už nemôže brániť exekúcii v rozsahu príslušenstva judikovanej pohľadávky bez ohľadu na to, akú definitívnu sumu príslušenstvo dosiahne. V takom prípade bude vymáhateľné príslušenstvo pohľadávky naďalej narastať, a to aj po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu, až kým nedôjde k uspokojeniu judikovaného záväzku v časti istiny (to môže trvať ďalších viac mesiacov, ba aj rokov). Formálna požiadavka (podanie návrhu na vykonanie exekúcie), ktorú zákonodarcu voči oprávnenému zaviedol a ktorou sa snaží docieľiť, „aby zbytočne a účelovo nerástli úroky“ (záznam z parlamentnej rozpravy k zákonu č. 106/2014 Z. z. argumentačne použitý i odporcom na strane 7 jeho vyjadrenia k návrhu navrhovateľa), teda nie je spôsobilá sama osebe citované očakávanie naplniť.

135. Ústavný súd neopomína, že podanie návrhu na vykonanie exekúcie predsa len prispieva k priblíženiu momentu, v ktorom dôjde k zániku judikovaného záväzku, a tak ide o krok pozitívny, smerujúci k definitívnemu ustáleniu obsahu právneho vzťahu medzi oprávneným a povinným.

136. Totiž v situácii, keď po vzniku exekučného titulu (poväčšine právoplatné a vykonateľné rozhodnutie) dlžník stále neplní svoju peňažnú povinnosť, oddaľuje sa splnenie judikovanej pohľadávky. Zároveň však súčasná veriteľova pasivita (nepodanie návrhu na vykonanie exekúcie) zvyšuje právnu neistotu dlžníka priamo súvisiacu s jeho „ohrozenou“ majetkovou sférou, keďže príslušenstvo pohľadávky, ktoré taktiež bolo právoplatne a vykonateľne priznané, ďalej narastá. Preskúmaná právna norma potom predstavuje objektívnu hranicu, ktorú predlžovanie stavu právnej neistoty späté s neustálym nárastom vynútiteľného nároku nesmie prekročiť. Po troch rokoch sa teda nastolí právna istota u veriteľa spočívajúca v tom, že príslušenstvo judikovanej pohľadávky už prostredníctvom núteného výkonu nevymôže, a u dlžníka v tom, že „ohrozenie“ jeho majetkovej sféry ďalším rastom dotknutého záväzku ako celku (istina + príslušenstvo) už nebude pokračovať a exekvovateľnosť presne určenej sumy sa už ďalším plynutím času nezmení.

137. V rámci prvého kroku testu proporcionality ústavný súd zisťuje, či je posudzovaná právna norma racionálne previazaná s cieľom ňou sledovaným (rational connection test). Úlohou je teda zistiť, či bola právna norma vytvorená takým spôsobom, a tak dôkladne, aby bola spôsobilá dosiahnuť identifikovaný cieľ (m. m. PL. ÚS 23/06, PL. ÚS 3/09, PL. ÚS 16/09).

138. Podľa názoru ústavného súdu preskúmaný § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v prvom kroku zisťovania jeho proporcionality z dôvodov uvedených v predchádzajúcej argumentácii v prvom kroku zisťovania jeho proporcionality obstál, pretože ho nemožno kvalifikovať ako zásah iracionálny. No osožným pre jeho ďalšie testovanie je i popísaný odtieň kritizovanej právnej normy, z ktorého plynie, že vo chvíli, keď oprávnený včas podá návrh na vykonanie exekúcie, ochrana dlžníka zo strany zákonodarcu ustupuje do úzadia, keďže ďalšiemu nárastu príslušenstva judikovanej pohľadávky samotné začatie exekučného konania nebráni. Zákonodarcu teda akoby o čosi viac zaujímala povinnosť veriteľa podať návrh na vykonanie exekúcie v lehote podľa § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, než ochrana dlžníka pred nárastom príslušenstva peňažnej pohľadávky. Uvedené zistenie však podľa názoru ústavného súdu nemôže viesť k vysloveniu záveru o nevyhovení § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v teste vhodnosti, pretože začatím exekučného konania sa „osud“ judikovaného práva dostáva z dovedy výlučnej dispozície oprávneného aj do rúk súdneho exekútora a exekučného súdu. Za splnenie judikovaného záväzku spôsobom, ktorý bude voči dlžníkovi čo najšetrnejší, teda spôsobom, ktorý eliminuje čo najviac ďalší nárast príslušenstva pohľadávky, tak preberá zodpovednosť už aj štát poskytujúci garancie ochrany ďalších základných práv dlžníka (napr. základné právo na prerokovanie exekučnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy).

Nevyhnutnosť

139. Skúška nevyhnutnosti ako druhý krok testu proporcionality má preveriť, či zákonné obmedzenie je naozaj nevyhnutné, teda či na dosiahnutie legitímneho cieľa nie je k dispozícii menej obmedzujúci, menej invazívny prostriedok. Myšlienka testu v tejto fáze spočíva v tom, že právna norma nemá obmedzovať základné právo alebo slobodu viac než je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa alebo inak, že právna norma má dosahovať cieľ najmenej ľudskoprávne drastickým spôsobom (PL. ÚS 23/06).

140. Takmer v každom prípade obmedzenia základných práv a slobôd je predstaviteľné menej obmedzujúce riešenie. Striktná aplikácia testu nevyhnutnosti by mohla demokraticky neprípustným spôsobom zúžiť priestor parlamentu pre realizáciu jeho politik. Ústavný súd teda berie do úvahy aj istý priestor na uváženie parlamentu nezabúdajúc však na minimalizáciu zásahov do základných práv a slobôd (PL. ÚS 23/06).

141. Významným aspektom prejednávaného návrhu okresného súdu, ktorý súvisí s vyhodnocovaním napadnutého ustanovenia v teste nevyhnutnosti, je aj fakt, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku vzhľadom na svoju jednoznačne kogentnú povahu nevytvára pre exekučný súd taký diskrečný priestor pri aplikácii skúmaného obmedzenia, ktorý by ústavnému súdu umožňoval aplikovať test nevyhnutnosti skôr v polohe vylúčenia extrémnej disproporcionality (ONDŘEJEK, P. Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod. Praha: Leges, 2012, s. 105) a byť tak voči legálnemu stvárneniu zámeru zákonodarcu tolerantnejší. Naopak, chýbajúci priestor pre úvahu exekučného súdu vyžaduje, aby ústavný súd v rozhodovanej veci aplikoval prísny test nevyhnutnosti.

142. Pri skúmaní druhého kritéria ide v okolnostiach prerokúvaného návrhu navrhovateľa o odpoveď na otázku, či v podmienkach exekučného konania začatého na účely núteného vymoženia judikovanej peňažnej pohľadávky pozná právny poriadok taký prostriedok slúžiaci ochrane dlžníka pred neprímeraným nárastom príslušenstva, ktorý by zasahoval do vlastníckeho práva, resp. do práva na pokojné užívanie majetku oprávneného a do jeho

základného práva na súdnu ochranu menej zaťažujúcim spôsobom, prípadne by doň nezasahoval vôbec.

143. Druhá fáza testu proporcionality si vyžaduje aj určitú toleranciu k diskreícii o zákonodarcu pri voľbe jedného z viacerých do úvahy prichádzajúcich zásahov spôsobilých dosiahnuť ciele, ktorými sú legitimizované. Jednak už ústavný súd uviedol, že takmer v každom prípade obmedzenia základných práv a slobôd je predstaviteľné menej obmedzujúce riešenie (bod 140), a aj vývoj praxe ústavno-súdneho prieskumu zásahov normotvorcu do základných práv a slobôd zvyčajne potrebu zohľadňovania množstva (predovšetkým mimoprávných) vstupov pri rozhodovaní zákonodarcu o voľbe vhodného prostriedku (BARAK, A. Proportionality: Constitutional Rights and their Limitations. Cambridge University Press, 2012. s. 408). Popísaná črta sa ešte zvyčajne častou neistotou, ktorá panuje v momente normotvorného zavedenia konkrétneho zásahového prostriedku o miere jeho spôsobilosti účinne dosahovať legitímny cieľ.

144. Nárast príslušenstva judikovanej pohľadávky v právnom prostredí spred nadobudnutia účinnosti zákona č. 106/2014 Z. z. ako problém, ktorý sa zákonodarca rozhodol normatívne riešiť, nepredstavuje taký objekt právnej regulácie, ktorý by v čase zavádzania preskúmaného § 61b ods. 3 Exekučného poriadku vyvolával významnú neistotu o jeho spôsobilosti dosahovať vytýčený cieľ – teda ochraňovať vlastnícku sféru dlžníka pred neprímeranou záťažou v exekúcii. V tomto smere sú relevantnými dva parametre preskúmanej právnej normy, a to jej kogentný charakter formulovaný ako príkaz exekučným orgánom a exaktne stanovený limit (tri roky od vykonateľnosti exekučného titulu).

145. Už v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 106/2014 Z. z. sa v spotrebiteľskom záväzkovom práve uplatňovali limity celkovej sumy úrokov z omeškania podľa § 3a nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení účinnom v tom období. Nešlo však o určenie neprekročiteľnej hranice pri postupnom náraste záťaže.

146. Ústavný súd tiež upozorňuje, že už aj pred účinnosťou zákona č. 106/2014 Z. z. právny poriadok nebránil pri poskytovaní súdnej ochrany, a teda aj súdnej ochrany v exekučnom práve uplatniť na individuálnej (aplikačnej) báze koncept zákazu zneužitia práva.

147. Miera istoty o účinnosti dosiahnutia cieľa, ktorú sa potom zákonodarca snažil v napadnutom ustanovení zabezpečiť, však bola v uvedených prípadoch bezpochyby podstatne nižšia v porovnaní s garanciami, ktoré poskytuje § 61b ods. 3 Exekučného poriadku zavádzajúci veľmi exaktnú kogentnú inštrukciu.

148. Z uvedených dôvodov napriek potrebe rešpektovania diskrečného priestoru určeného zákonodarcovi pri voľbe konkrétneho zásahového prostriedku rozhodovaná vec nedovoľuje ústavnému súdu byť k zákonodarcovi tolerantným.

149. Drastickosť invázie zavedenej v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku spočíva práve v jej de facto sankčnom charaktere (i národná rada v dôvodovej správe hovorí o civilnoprávnej sankcii). Ak oprávnený z exekučného titulu nepodá návrh na vykonanie exekúcie v zákonom predpísanej lehote, čím sa zvyšuje záťaž dlžníka kvôli stále rastúcemu príslušenstvu, bude jeho vlastníckemu právu odňatá súdna ochrana vo vzťahu k celému príslušenstvu, teda aj k tomu, ktoré v dôsledku nerešpektovania časového limitu nerastie. Oprávnený je zbavený súdnej ochrany svojho vlastníctva aj v tej jej časti, oddiaľovanie uplatnenia ktorej by dlžníkovi s plynúcim časom zvyšovanie záťaže vôbec nespôsobil. Navrhovateľ tu dôvodne argumentuje, že «toto nerozlišovanie je v protiklade aj s tvrdeniami dôvodovej správy o „špekulatívnom“ oneskorení začatia exekúcie. Nie je totiž zrejme, ako takéto oneskorenie... vplýva na

príslušenstvo, ktoré v čase nenarastá, a prečo je... v tomto prípade potrebné postihnúť toto príslušenstvo následkom nemožnosti exekučne ho vykonať.».

150. Preskúmaná právna úprava je prejavom opomenutia veľmi podstatného, právne významného faktu – uplatnenie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku reguluje právny vzťah veriteľa a dlžníka v štádiu, keď súdom definitívne potvrdený dlh dlžníka stále nie je splnený. Dlhy sa majú platiť riadne a včas – to je jedna zo základných zásad záväzkového práva vyjadrujúca aspekt spravodlivosti usporiadania súkromnoprávnych vzťahov. Právna relevancia uvedenej požiadavky sa ešte stupňuje v štádiu právoplatne rozsúdeného sporu, na ktoré § 61b ods. 3 Exekučného poriadku dopadá. Zároveň je to dôležitá pripomienka, ktorou ústavný súd v bode 40 už spomínanej veci PL. ÚS 11/2016 začal testovanie nevyhnutnosti oficióznej ochrany spotrebiteľského dlžníka v podobe povinnosti prihliadať na premlčanie sporného práva, pričom výstižne zdôraznil, že ochrana dlžníka (spotrebiteľa) je nástrojom „dorovnania“ procesného postavenia tejto slabšej strany, nie prostriedkom na zvýhodňovanie slabšej sporovej strany na úkor „silnejšej sporovej strany“.

151. Aj tu rozhodovaná vec sa kvôli eliminácii súdnej ochrany vykonateľne judikovaného práva nad mieru, ktorú si účinná ochrana dlžníka vyžaduje, dostáva nielen do pozície odstránenia rizika, v ktorom sa ocitá (stále neplatiaci) dlžník, ale nadobúda až povahu represie voči veriteľovi. Totiž uplynutím času, ktorý by mal sledovať obmedzenie extrémneho nárastu príslušenstva pohľadávky, sa oprávnenému odníme súdna ochrana aj voči tej časti príslušenstva, na vznik ktorého nemá časové trvanie omeškania dlžníka žiaden vplyv. Ochrana dlžníka sa tak zabezpečuje sankcionovaním veriteľa, ktorého súdne potvrdená (!) pohľadávka stále nie je uspokojená. V danom prípade tak (tu však už na rozdiel od veci PL. ÚS 11/2016) ide o predpísané znevýhodňovanie „silnejšej strany“ s cieľom ochrániť dlžníka, ktorý vôbec nemusí byť spotrebiteľom, a preto jeho „slabšia“ pozícia v pôvodnom hmotnoprávnom vzťahu je podľa názoru ústavného súdu v základoch spochybnená.

152. Ústavný súd nemá žiadne pochybnosti o tom, že okolnosti súdnej veci umožňujú zvoliť menej invazívny prostriedok na dosahovanie cieľa spočívajúceho v ochrane dlžníka pred neprimeraným nárastom príslušenstva judikovanej peňažnej pohľadávky. Štandardne prichádza do úvahy zmena dikcie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, ktorá by limit veriteľovho práva na súdnu ochranu a mocenské presadenie jeho vlastníctva sústredila len na časť príslušenstva odrážajúcu „špekulatívny“ motív pri vyčkávaní s podaním návrhu na vykonanie exekúcie. Dôkazom reálnosti takejto snahy je i regulácia obsiahnutá v už spomenutom § 53 ods. 3 písm. g) § Exekučného poriadku v znení novely účinnej od 1. apríla 2017 (bod 102). V nadväznosti na to možno taktiež zvážiť, či detailné a podrobné preskúmanie okolností individuálnych prípadov zo strany orgánov exekučno-právnej ochrany (čo napokon ilustrujú aj príklady zahraničných právnych poriadkov uvedené v dôvodovej správe k zákonu č. 106/2014 Z. z.) nie je primeranejším riešením, než pokus naformulovať skutkovú podobu úžerníckej praxe za každú cenu v právnom predpise určením jej druhových znakov, ktoré sú svojou povahou vždy vystavené riziku obchádzania, a to už pri zmluvnom koncipovaní základného vzťahu medzi veriteľom a dlžníkom.

153. Ako príklady načrtnuté prístupy k ochrane dlžníka pred nadmerným rastom príslušenstva judikovanej pohľadávky by si podľa názoru ústavného súdu nevyžadovali také koncepčné zmeny v nastavení dlžníckej ochrany v majetkových vzťahoch, ktoré by ústavnému súdu bránili (bod 143) použiť ich ako dôkaz absencie nevyhnutnosti preskúmanej právnej úpravy.

154. Drastickosť zásahu do súdnej ochrany vlastníckeho práva spojená s možnosťami priliehavších riešení spôsobilých zabezpečiť legitímny cieľ právnej úpravy rovnako efektívne vedú ústavný súd k záveru, že § 61b ods. 3 Exekučného poriadku neobstál v teste nevyhnutnosti. Preto je v ústavne významnej miere nadmerný pri obmedzovaní základného práva oprávneného právoplatne judikovanej pohľadávky na súdnu ochranu, jeho základného práva vlastníť majetok i jeho práva na pokojné užívanie majetku. Zákonodarca prekročil ústavné limity zásahov do základných práv tým, že v záujme ochrany dlžníka v procese exekúcie zaviedol zásah do individuálnej sféry veriteľa (oprávneného), ktorý podstatným spôsobom prekračuje potreby naplnenia predmetného legitímneho cieľa. Preskúmaná právna norma je preto ako neproporcionálna v rozpore s čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu).

155. Ústavný súd už mnohokrát zdôraznil, že prijatím zákona porušujúceho ustanovenie ústavy národná rada konala v nesúlade s čl. 1 ústavy (PL. ÚS 32/95, PL. ÚS 36/95, PL. ÚS 37/95, PL. ÚS 42/95, PL. ÚS 43/95, PL. ÚS 11/96, PL. ÚS 17/96 a PL. ÚS 4/97). Princíp právneho štátu ustanovený čl. 1 ústavy je základným ústavnoprávnym princípom v Slovenskej republike (obdobne v nemeckých podmienkach PIEROTH, B. und. Koll. Grundrechte. Staatsrecht II. 31. neu bearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller GmbH, 2015, s. 71). Ak národná rada uplatní svoju zákonodarnú právomoc v nesúlade s iným ustanovením ústavy, zároveň tým poruší aj základný princíp ústavnosti ustanovený čl. 1 ústavy. Preto porušenie princípu proporcionality v posudzovanej veci má za následok rozpor § 61b ods. 3 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1 ústavy, podľa ktorého je Slovenská republika právnym štátom (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

(Ne)súlad § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu

156. Podľa § 243c ods. 1 Exekučného poriadku ustanovenia § 61b ods. 3 a § 200 ods. 2 až 4 sa použijú na exekučné konania začaté po 31. máji 2014.

157. Pritom obe preskúmané ustanovenia, teda § 61b ods. 3, ako aj § 243c ods. 1 Exekučného poriadku nadobudli účinnosť 1. júna 2014.

158. Ústavný súd k tejto časti návrhu navrhovateľa v prvom rade považuje za potrebné zdôrazniť systematické i právno-aplikačné prepojenie oboch preskúmaných ustanovení. Prvé obsahuje pravidlo, kým druhé normuje časové súvislosti, v ktorých sa prvé má uplatňovať. Preto, ak prvé pravidlo ústavný súd derogoval, potom druhé pravidlo v napadnutej časti stráca svoj reálny regulatívny charakter a fakt derogácie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku mu bráni vyvolávať negatívne dopady na hodnoty inkorporované v normách označených navrhovateľom ako referenčné. Táto skutočnosť by v podstate umožňovala ústavnému súdu ukončiť na tomto mieste ďalšie odôvodňovanie nevyhovenia návrhu navrhovateľa. Napriek tomu však ústavný súd považuje za potrebné vyjadriť sa meritórne k ťažiskovej námietke navrhovateľa smerujúcej voči § 243c ods. 1 Exekučného poriadku v jeho napadnutej časti a reagovať tak na pochybnosti o súlade tohto ustanovenia s čl. 1 ods. 1 ústavy zakotvujúceho princíp právneho štátu, z ktorého možno odvodiť princíp právnej istoty narušený podľa navrhovateľa sporným intertemporálnym pravidlom.

159. Na uvedené ustanovenie možno nazerať v dvoch rovinách, ktoré spája, zjednodušene povedané, vylučujúca povaha preskúmaného ustanovenia.

160. Po prvé, zákonodarca ním vylučuje okamžitú aplikabilitu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku. To znamená, že hoci novelizácia právnej úpravy účinná od 1. júna 2014 je ako celok okamžite aplikabilná a uplatní sa aj na exekučné konania začaté do 31. mája 2014, § 61b ods. 3 Exekučného poriadku ako súčasť tejto novelizácie predstavuje výnimku a v konaniach začatých do 31. mája 2014 sa nesmie aplikovať. Zákonodarca zakázal aplikáciu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v konaniach začatých do 31. mája 2014.

161. Druhou rovinou je prima facie pozitívny pohľad na § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku. Ide o to, že zákonodarca nielenže niečo zakazuje, no súčasne prikazuje exekučno-právnym orgánom aplikovať § 61b ods. 3 Exekučného poriadku na exekučné konania začaté po 31. máji 2014. Aj tu však ide v konečnom dôsledku o vylučujúci pohľad, pretože príkazom aplikovať uvedené ustanovenie v exekučných konaniach začatých po 31. máji 2014 zákonodarca vylúčil prípadnú diskreciu exekučno-právnych orgánov pri rozhodovaní o tom, či § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v konaniach začatých po 31. máji 2014 použiť alebo nepoužiť. Z pohľadu ústavného súdu je táto rovina náhľadu významná preto, lebo zákonodarca formuláciou preskúmaného ustanovenia vylučuje eventualitu ústavnej konformity v exekučných konaniach začatých po 31. máji 2014, v ktorých by rozhodné okolnosti diktovali zákaz aplikácie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku.

162. Navrhovateľ citované ustanovenie napáda z dôvodu jeho údajného retroaktívneho pôsobenia narúšajúceho nedovoleným spôsobom právnú istotu oprávnených, a v dôsledku toho následne aj ich základné právo vlastníť majetok, právo na pokojné užívanie majetku a základné právo na súdnu ochranu.

163. V ústavnom poriadku Slovenskej republiky všeobecný zákaz spätného pôsobenia právnych predpisov alebo ich ustanovení možno odvodiť z čl. 1 ústavy, podľa ktorého je Slovenská republika právnym štátom. K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho je i zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. V podmienkach demokratického štátu, kde vládnu zákony, a nie subjektívne predstavy ľudí a z požiadavky právnej istoty jednoznačne vyplýva záver, že právny predpis, resp. jeho ustanovenia pôsobia iba do budúcnosti, a nie minulosti. V prípade ich spätného pôsobenia by sa vážne porušila požiadavka na ich bezrozpornosť, ďalej na všeobecnú prístupnosť (poznateľnosť), čím by nevyhnutne dochádzalo k situácii, že ten, kto postupuje podľa práva, by nemal žiadnu možnosť zoznámiť sa s obsahom budúcej právnej normy, ktorá by napríklad jeho konanie podľa platného práva v minulosti vyhlásila za protiprávne, resp. za právne neúčinné. To by teda znamenalo, že jednotlivé subjekty práva by nemali istotu, či ich konanie podľa platného a účinného práva v dobe, keď došlo k nemu, nebude neskoršie (po prijatí nového právneho predpisu) a ex tunc posudzované ako protiprávne alebo právne neúčinné s vylúčením ochrany nimi riadne nadobudnutých práv v minulosti (v súlade s platnou a účinnou právnou úpravou) (PL. ÚS 36/95).

164. Vo svojej stabilizovanej rozhodovacej praxi ústavný súd rozlišuje medzi pravou a nepravou retroaktivitou.

165. Pravú retroaktivitu vymedzil ústavný súd ako stav, v ktorom nová právna úprava neuznáva oprávnenia a povinnosti založené právnymi vzťahmi len *lex priori* (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 37/99 z 25. mája 1999), alebo ako stav, kedy zákon dodatočne a pozmeňujúco zasahuje do už právne uzavretých minulých skutkových a právnych vzťahov (práv a povinností; porov. uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001). Ústavný súd sa k tejto problematike ďalej vyjadril (PL. ÚS 10/06) aj tak, že právna norma môže

byť charakterizovaná ako pravo retroaktívna, ak dnes stanoví právne následky pre skutkové podmienky, ktoré nastali pred nadobudnutím účinnosti tejto normy tak, akoby tieto právne následky platili už včera (porov. zmienku v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/04). Inými slovami, ak v minulom okamžiku niekto mal nejaké právo (alebo povinnosť) a zákon k tomuto minulému okamžiku toto právo (alebo povinnosť) zruší alebo zmení, ide o pravú retroaktivitu. Pravá retroaktivita je fikciou, pretože hoci sa vie, že v minulom okamžiku niekto mal nejaké právo, zákon finguje, že uvedený subjekt dané právo nemal, alebo ho mal iné. Z hľadiska predmetnej veci je nutné rozlišovať medzi zmenou pravidiel, ktoré pochádzajú z minulosti, a zmenou pravidiel do minulosti.

166. Za nepravú retroaktivitu považuje ústavný súd stav, v ktorom nová právna úprava nevytvára žiadne právne účinky smerujúce pred deň nadobudnutia účinnosti, avšak kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, v dôsledku čoho môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späté s ich uzavretím (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/99 z 23. júna 1999). O nepravú retroaktivitu ide aj v prípade, ak zákon uzná skutkové podstaty alebo právne skutočnosti, ktoré vznikli počas účinnosti skoršieho zákona, súčasne však prináša určité zmeny právnych následkov, ktoré s nimi súvisia, pokiaľ tieto právne následky v čase nadobudnutia účinnosti tohto nového zákona ešte nenastali (porov. uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001).

167. V súlade s už uvedeným retroaktivita ako stav spätného pôsobenia právnych noriem je principiálne neželaným a ústavne nekonformným javom; ignorovať ho však nemožno vtedy, ak spätné pôsobenie právnych noriem môže uľahčiť fungovanie spoločenských vzťahov. Preto za určitých okolností je spätné pôsobenie právnych noriem žiaduce a ospravedliteľné zároveň. Porušením zásady ochrany nadobudnutých práv by bola len taká spätná účinnosť právnych noriem, ktorá by zhoršila právne postavenie subjektov práva. Situácie, v ktorých však bude retroaktívne pôsobenie právnych noriem povolené, je však potrebné vykladať prísne reštriktívne ako situácie veľmi výnimočné (PL. ÚS 30/2015).

168. Národná rada sa k predmetnému ustanoveniu vo svojom vyjadrení k návrhu navrhovateľa zásadným spôsobom nevyjadřila.

169. Vláda zdôrazňuje, že v prípade tohto ustanovenia ide o „vylúčenie okamžitej aplikability procesnej normy s tým, že režim procesnej nevymáhateľnosti sa použije na exekučné konania začaté po 31. máji 2014“, a že takto „zákonodarca vylúčil z aplikácie § 61b ods. 3 EP všetky prípady, keď oprávnený doručení návrhu na vykonanie exekúcie... založil procesné účinky začatia exekučného konania pred 1. júnom 2014.“. Vláda následne identifikuje dve skupiny pohľadávok, na ktoré sa prostredníctvom § 243c ods. 1 Exekučného poriadku vzťahuje jeho § 61b ods. 3. Prvou skupinou sú podľa vlády „pohľadávky pred ich priznaním súdnou alebo inou autoritou, u ktorých je ale skúmanie ústavnej konformity bezpredmetné, keďže ust. § 61b ods. 3 EP na nich nedopadá a jeho aplikabilita bude možná až v súvislosti s ich priznaním súdnou alebo inou decíznou autoritou“ a druhú skupinu tvoria „pohľadávky, ktoré boli autoritou už priznané ale doposiaľ napriek uplynutiu viac ako troch rokov od právoplatnosti a vykonateľnosti exekučného titulu nebolo začaté exekučné konanie“. K druhej skupine pohľadávok potom vláda opätovne argumentuje, že „zákonodarca okamžitú aplikabilitu § 61b ods. 3 EP expressis verbis vylúčil“ a „už len z toho dôvodu je vylúčená priama retroaktivita § 61b ods. 3 EP s dosahom na namietané porušenie princípov právneho štátu a práva vlastníť majetok“.

170. Ústavný súd nepovažuje za potrebné zaoberať sa prvou skupinou pohľadávok, na ktorú sa podľa názoru vlády § 61b ods. 3 Exekučného poriadku prostredníctvom § 243c ods. 1

Exekučného poriadku vzťahuje. Niet totiž pochyb, že celý ústavno-právny spor o súlad oboch napadnutých ustanovení, ktorý medzi navrhovateľom a odporcom vznikol, mieri na pohľadávky už právoplatne a vykonateľne judikované, čo napokon dokazujú aj okolnosti veci prejednávané okresným súdom, z ktorej návrh navrhovateľa vzišiel.

171. Problematickou sa podľa názoru ústavného súdu môže javiť práve druhá skupina pohľadávok, na ktoré sa podľa vyjadrenia vlády obe preskúmané ustanovenia vzťahujú.

172. Podstata okamžitej aplikability v procesnom práve, o ktorej pojednáva vo svojom vyjadrení vláda, spočíva v požiadavke, aby sa nová procesná úprava použila na všetky konania, teda aj na tie, ktoré sa začali pred dňom nadobudnutia účinnosti novej právnej úpravy. Z uvedeného hľadiska § 243c ods. 1 Exekučného poriadku v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ bezpochyby nie je vyjadrením požiadavky okamžitej aplikability, pretože odkázané ustanovenie sa nepoužije na exekučné konania, ktoré začali pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

173. Napadnutý § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku prikazuje exekučnému súdu, aby zorným uhlom pohľadu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku hodnotil až tie návrhy na vykonanie exekúcie, ktoré boli podané po 31. máji 2014, teda až odo dňa účinnosti § 61b ods. 3 Exekučného poriadku.

174. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté ustanovenie je prejavom nepravej retroaktivity, a teda svojou podstatou tu o skutočnú retroaktivitu ani nejde. Právna norma podľa § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku totiž spätne nespochybňuje exekučno-právne uplatnenie príslušenstva judikovanej pohľadávky v podobe podania návrhu na vykonanie exekúcie. Oprávnený, ktorý podal návrh na vykonanie exekúcie do 31. mája 2014, teda počas účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy, nebude podliehať obmedzeniu plynúcemu z § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, a to ani v prostredí novej právnej úpravy. Judikované právo, ktoré takto v minulosti uplatnil hoci aj po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu, nie je právnou úpravou účinnou od 1. júna 2014 nijako oslabené, pretože v dobe účinnosti novej právnej úpravy nebude posudzované jej optikou (cez prizmu obmedzenia plynúceho z § 61b ods. 3 Exekučného poriadku).

175. Ústavný súd na tomto mieste prízvukuje, že právnou skutočnosťou rozhodnou pre aplikáciu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku je podanie návrhu na vykonanie exekúcie, nie uplynutie troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu ako objektívna právna skutočnosť sama osebe. Inými slovami, právna úprava účinná od 1. júna 2014 neodňala právo domáhať sa núteného výkonu exekučných titulov znejúcich na príslušenstvo pohľadávky tým oprávneným, ktorým do 31. mája 2014 uplynula trojročná lehota podľa § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, ale tým oprávneným, ktorí do 31. mája 2014 návrh na vykonanie takeého exekučného titulu po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu nepodali.

176. V dôsledku toho, že právna úprava účinná od 1. júna 2014 nijako nezmenila posúdenie práva na príslušenstvo judikovanej pohľadávky, k uplatneniu ktorého došlo v právnom stave účinnom do 31. mája 2014, nevykazuje známky spätného pôsobenia. Ústavný súd sa nestotožňuje s navrhovateľom, ktorý dôvodí, že „účinkom § 243c ods. 1 Ex. por. je však spätné odňatie právnych účinkov exekučným titulom...“. O spätnom odňatí právnych účinkov by bolo možné uvažovať iba v prípade, ak by § 243c ods. 1 Exekučného poriadku prikazoval aplikovateľnosť § 61b ods. 3 Exekučného poriadku aj na konania začaté pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 106/2014 Z. z. V takom prípade by bol exekučný súd povinný vyhodnotiť právnú skutočnosť (uplatnenie práva formou podania návrhu na vykonanie exekúcie), ktorá nastala počas účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy, optikou novej právnej úpravy. Takto

by potom bola dôvera a právna istota navrhovateľov exekúcie spočívajúca v spoľahnutí sa na včasnosť uplatnenia judikovaného práva narušená.

177. Ústavný súd, naopak, súhlasí s navrhovateľom, že „od 1. júna 2014... všetci veritelia, ktorí by síce stíhali túto všeobecnú lehotu (má na mysli premlčaciu dobu podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pozn.), avšak ich exekučné tituly sa stali vykonateľnými pred 1. júnom 2011, stratili možnosť vymáhať ich exekúciou“. Citované odôvodnenie však (opačne v porovnaní s navrhovateľovou predstavou) dokazuje absenciu spätného pôsobenia preskúmaných právnych noriem. Navrhovateľ správne uvádza, že kritizované obmedzenie sa vzťahuje na veriteľov „od 1. júna 2014“, keď nová právna úprava nadobudla účinnosť. Práve preto nemožno o retroaktívite v pravom slova zmysle uvažovať.

178. Slovom už spomenutého rozhodnutia ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 36/95 (bod 163), právna pozícia oprávneného, ktorý v období do 31. mája 2014 postupoval podľa práva a poznajúc vtedy účinný právny stav podal návrh na vykonanie exekúcie hoci aj po uplynutí troch rokov od vykonateľnosti exekučného titulu, nie je v dôsledku § 243c ods. 1 Exekučného poriadku nijako zhoršená z dôvodu objektívnej nemožnosti oboznámiť sa v tom čase s budúcou právnou normou zakotvenou v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku, ktorá už rovnaké právne konanie hodnotí prísnejšie a pre oprávneného nevýhodnejšie. Nenarušila sa preto právna istota oprávnených, ktorí do 31. mája 2014 podali návrh na vykonanie exekúcie, pretože ich konanie podľa práva účinného v tej dobe nebolo po nadobudnutí účinnosti zákona č. 106/2014 Z. z. posudzované s účinkami ex tunc ako právne neúčinné. Vďaka tomu nedošlo k vylúčeniu ochrany ich nadobudnutého práva domáhať sa exekvovania príslušenstva právoplatne judikovanej pohľadávky.

179. Právny názor navrhovateľa o retroaktívnom pôsobení napadnutého ustanovenia tak ústavný súd hodnotí ako nedôvodný, čo dopĺňa už naznačenú (bod 158) potrebu nevyhovenia návrhu v tejto jeho časti.

180. V prospech návrhového petitu nemôže ústavný súd vyhodnotiť ani možnú kolíziu preskúmanej intertemporálnej právnej normy s legitímnymi očakávaniami, resp. s potrebou ochrany nadobudnutých práv (PL. ÚS 10/04, PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 3/09), keďže takéto napätie navrhovateľ argumentačne nenamietol, iba kriticky rekapituloval okolnosti ním rozhodovanej veci. Uviedol, že oprávnený v exekučnom konaní, z ktorého návrh okresného súdu vzišiel, „podľa právnej úpravy účinnej k 9. decembru 2012 (vtedy uplynuli tri roky od vykonateľnosti relevantného exekučného titulu, pozn.) nemal absolútne žiaden dôvod navrhovať exekúciu, keďže vedel, že svoj exekučný titul môže uplatniť vo všeobecnej premlčacej lehote... teda do roku 2019. Až 1. júna 2014 mu zákonodarca určil, že svoj exekučný titul mal navrhnúť do 9. decembra 2012, inak mu príslušenstvo nebude možné exekučne vymáhať“. Termín, do uplynutia ktorého mal veriteľ svoje právo exekučne uplatniť, navrhovateľ neidentifikoval správne. Práve s ohľadom na znenie § 243c ods. 1 Exekučného poriadku v napadnutej časti je zrejmé, že podstata synergie oboch napadnutých ustanovení neústila do nevyhnutnosti podať návrh na vykonanie exekúcie do 9. decembra 2012, ale do 31. mája 2014. O tejto skutočnosti sa pritom veriteľ dozvedel 29. apríla 2014, keď bol zákon č. 106/2014 Z. z. uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“). Navrhovateľ pritom neuviedol žiadne okolnosti, ktoré by legisvakačnú lehotu, zjavne presahujúcu dĺžku považovanú zákonodarcom vo všeobecnosti za optimálnu (15 dní), ústavnoprávne spochybnili.

181. Z uvedených dôvodov ústavný súd návrhu navrhovateľa o nesúlade § 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu nevyhovet (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Záver

182. Dlhy sa majú platiť riadne a včas. Dlhy právoplatne potvrdené štátom uznanou autoritou sa a fortiori majú platiť riadne a včas.

183. Pravidlá núteného výkonu (súdnych) rozhodnutí slúžia na prvom mieste presadeniu uvedených právnych princípov. Nútený výkon rozhodnutia o obsahu súkromno-právneho vzťahu je k dispozícii oprávnenému. Oprávnený môže vyčkávať s iniciovaním procesu núteného výkonu rozhodnutia znejúceho na peňažné plnenie s cieľom zvýšiť svoj majetkový prírastok na úkor dlžníka, ktorý stále neplní. Právna úprava príslušenstva peňažnej pohľadávky v spojení s objektívnou skutočnosťou plynutia času vyvoláva riziko vzniku takýchto prípadov. V popísaných okolnostiach je ústavne legitímne, ak zákonodarca zavedie do právneho poriadku pravidlá usilujúce o ochranu dlžníka pred šikanou zo strany veriteľa. Ich proporcionalita však bytostne závisí od požiadavky, aby realizáciu základného práva veriteľa vlastniť majetok zhmotneného v exekučnom titule obmedzovali len v miere, ktorá je na ochranu dlžníka nevyhnutná.

184. Napadnutá zákonná norma zakotvená v § 61b ods. 3 Exekučného poriadku síce dlžníka pred nadmerným nárastom príslušenstva peňažnej pohľadávky chráni, ochranný mechanizmus z nej plynúci však zasahuje do základného práva veriteľa vlastniť majetok nadmerne, pretože zakazuje nútený výkon celého príslušenstva peňažnej pohľadávky, teda aj tých jeho častí, ktoré vznikli v dôsledku neplnenia dlhu a súčasne na ich vznik plynutie času (špekulatívny nástroj v rukách veriteľa) nemalo žiaden vplyv. Napadnutá právna norma tak na základnom práve veriteľa vlastniť majetok vyvoláva negatívne právne následky, ktoré nie sú nevyhnutné na ochranu dlžníka pred veriteľskou šikanou. Naopak, prestávajú byť zamerané len na ochranu dlžníka a stávajú sa prostriedkom represívnej intervencie do vlastníckeho práva veriteľa, ktorý si judikované právo uplatnil síce až po uplynutí určitého času od vzniku exekučného titulu, no urobiť tak mohol predovšetkým pre to, lebo dlžník stále neplní, hoci povinnosť plniť už právom aprobovaná autorita potvrdila záväzným spôsobom. Veriteľ si tak nemôže nahradiť ani majetkové záťaž spôsobené protiprávnym omeškaním dlžníka, ktoré s plynúcim časom vôbec nenarastajú a akákoľvek špekulácia veriteľa spočívajúca v účelovom vyčkávaní s podaním návrhu na začatie exekučného konania je tu teda vylúčená.

185. Popísaná neprimeranosť preskúmvanej právnej úpravy ústavne nedovoleným spôsobom zasahuje nielen do základného práva veriteľa vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) a do jeho práva na pokojné užívanie majetku (čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu), ale vzhľadom na to, že jej obmedzujúca podstata spočíva v zákaze poskytnúť súdnu (exekučnú) ochranu hmotnému právu veriteľa, aj do jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

186. Formulácia druhého, navrhovateľom napadnutého právneho predpisu (§ 243c ods. 1 v časti slov „§ 61b ods. 3 a“ Exekučného poriadku) spôsobuje, že tento stráca derogáciou § 61b ods. 3 Exekučného poriadku svoje normatívne účinky. Okrem toho však ústavný súd po preskúmaní uvedeného intertemporálneho ustanovenia v rámci navrhovateľovho dôvodu (retroaktivita) zistil, že tento je nedôvodný. Predmetný právny predpis nie je retroaktívny, pretože kogentný časový limit na exekučné uplatnenie príslušenstva judikovanej peňažnej pohľadávky neprikazuje aplikovať v exekučných konaniach začatých do nadobudnutia účinnosti právnej normy, ktorá tento limit do právnej úpravy zaviedla.

VII.

187. Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom... Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

188. Vzhľadom na skutočnosť, že znenie § 61b ods. 3 Exekučného poriadku účinné v deň vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov už neobsahuje právny predpis, ktorého nesúlad ústavný súd vyslovil, ústavnoprávny účinok podľa citovaného čl. 125 ods. 3 ústavy spočívajúci v strate účinnosti predmetného právneho predpisu už nemôže nastať.

189. Dňom právoplatnosti tohto nálezu však odpadne prekážka, pre ktorú bolo exekučné konanie o vydaní poverenia na vykonanie exekúcie prerušené, a okresný súd je povinný pokračovať v uvedenom konaní (§ 165 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok). Vyhlásenie tohto nálezu v Zbierke zákonov okresný súd zaväzuje nepoužiť § 61b ods. 3 Exekučného poriadku pri rozhodovaní o žiadosti na vydanie poverenia na vykonanie exekúcie. Rovnakú povinnosť má každý exekučný súd aktuálne rozhodujúci vo veci vyžadujúcej si aplikáciu § 61b ods. 3 Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017. V tom spočíva všeobecná záväznosť výroku tohto nálezu (čl. 125 ods. 6 druhá veta ústavy, § 41 ods. 2 druhá veta zákona o ústavnom súde).